

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 105002/B/2021/36114651039802884

EKONOMICKÉ SANKCIE AKO NÁSTROJ
ZAHRANIČNEJ POLITIKY EÚ

Bakalárska práca

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

EKONOMICKÉ SANKCIE AKO NÁSTROJ
ZAHRANIČNEJ POLITIKY EÚ

Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy
Študijný odbor: Ekonómia a manažment
Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov
a hospodárskej diplomacie
Vedúci záverečnej práce: Ing. Monika Kochajdová

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu na tému Ekonomické sankcie ako nástroj zahraničnej politiky EÚ som vypracoval samostatne s využitím získaných teoretických poznatkov a s použitím uvedených citácií literatúry.

V Bratislave:

Marek Kubík

POĎAKOVANIE

Touto cestou by som sa veľmi rád poďakoval vedúcej bakalárskej práce Ing. Monike Kochajdovej za odborné rady, konzultácie a cenné pripomienky, ktoré mi poskytla počas písania bakalárskej práce.

ABSTRAKT

KUBÍK, Marek: *Ekonomické sankcie ako nástroj zahraničnej politiky EÚ*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Monika Kochajdová. – Bratislava: FMV EU, 2021, 56 s.

Cieľom bakalárskej práce je prezentovať ekonomické sankcie, ktoré slúžia Európskej únii ako nástroj na realizáciu zahraničnej politiky. Bakalárska práca je rozdelená do troch kapitol. Obsahuje 6 grafov a 2 tabuľky. Prvá kapitola má štyri podkapitoly. Prvá podkapitola definuje teoretické vymedzenie pojmu ekonomické sankcie. Druhá podkapitola obsahuje kategorizáciu ekonomických sankcií. Tretia podkapitola sa venuje zahraničnej politike Európskej únie. Štvrtá podkapitola sa zaoberá efektivitou ekonomických sankcií ako nástroja zahraničnej politiky Európskej únie. Hlavný cieľ a čiastkové ciele bakalárskej práce sú vytýčené v druhej kapitole, ktorá popisuje postup písania práce a metodiku skúmania. Záverečná tretia kapitola sa zaoberá analýzou vplyvu ekonomických sankcií na vybrané sektory ekonomiky Iránu a Severnej Kórey. Kapitola je rozdelená na dve podkapitoly, v ktorých sa jednotlivo venujeme ekonomickým sankciám. Následne sú dve podkapitoly rozčlenené na sedem podkapitol. Týchto sedem podkapitol analyzuje vplyv sankcií na jednotlivé ekonomické ukazovatele v Iráne a Severnej Kórei. Výsledné porovnanie analýzy vplyvu ekonomických sankcií a výsledok riešenia problematiky bakalárskej práce je zhrnutý v závere.

Kľúčové slová: ekonomické sankcie, zahraničná politika, Európska únia, vplyv ekonomických sankcií, jadrový program.

ABSTRACT

KUBIK, Marek: *Economic sanctions as a tool of EU foreign policy*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Economic Relations and Economic Diplomacy. – Supervisor: Ing. Monika Kochajdová. – Bratislava: FMV EU, 2021, 56 p.

The aim of the bachelor thesis is to present economic sanctions that serve the European Union as a tool for the implementation of foreign policy. The bachelor thesis is divided into three chapters. It contains 6 graphs and 2 tables. The first chapter has four subchapters. The first subchapter defines the theoretical definition of the concept of economic sanctions. The second subchapter contains the categorization of economic sanctions. The third subchapter deals with the foreign policy of the European Union. The fourth subchapter deals with the effectiveness of economic sanctions as an instrument of the European Union's foreign policy. The main goal and partial goals of the bachelor's thesis are set out in the second chapter, which describes the process of writing the thesis and research methodology. The final third chapter deals with the analysis of the impact of economic sanctions on selected sectors of the economy of Iran and North Korea. The chapter is divided into two subchapters, in which we deal individually with economic sanctions. Subsequently, the two subchapters are divided into seven subchapters. These seven subchapters analyze the impact of sanctions on individual economic indicators in Iran and North Korea. The resulting comparison of the analysis of the impact of economic sanctions and the result of solving the bachelor's thesis is summarized in the conclusion.

Key words: economic sanctions, foreign policy, European Union, impact of economic sanctions, nuclear program.

OBSAH

Úvod	9
1 Súčasný stav riešenej problematiky	10
1.1 Vymedzenie pojmu ekonomické sankcie	10
1.2 Kategorizácia ekonomických sankcií.....	12
1.3 Zahraničná politika Európskej únie	14
1.4 Efektivita ekonomických sankcií	17
2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania	20
3 Výsledky práce.....	22
3.1 Ekonomické sankcie voči Iránu	22
3.1.1 Analýza ekonomických sankcií voči Iránu	29
3.1.2 Vývoj medzinárodného obchodu	29
3.1.3 Vývoj HDP	31
3.1.4 Vývoj produkcie ropy	32
3.2 Ekonomické sankcie voči Severnej Kórei.....	34
3.2.1 Analýza ekonomických sankcií voči Severnej Kórei	41
3.2.2 Vývoj medzinárodného obchodu	41
3.2.3 Vývoj HDP	43
Záver	45
Zoznam použitej literatúry	47

ZOZNAM GRAFOV A TABULIEK

Grafy

Graf č. 1 Zmena objemu exportu a importu tovaru v prepočte na mld. USD.....	30
Graf č. 2 Reálny HDP v prepočte na mld. USD	31
Graf č. 3 Podiel iránskeho vývozu ropy	32
Graf č. 4 Produkcia ropy v miliónoch barelov ropy denne.....	33
Graf č. 5: Zmena objemu exportu a importu tovaru v prepočte na mil. USD	42
Graf č. 6: Reálny HDP v prepočte na mld. USD	44

Tabuľky

Tabuľka č. 1: Rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN voči Iránu	24
Tabuľka č. 2: Rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN voči Severnej Kórei	36

ÚVOD

Ekonomické sankcie majú výrazný vplyv na ekonomiku krajiny, zasahujú do medzinárodnoprávných záujmov štátov a môžu mať vážne negatívne humanitárne následky pre civilné obyvateľstvo. Sankcie sú jedným z najpoužívanějších nástrojov zahraničnej politiky, ktoré pomáhajú štátom a medzinárodným organizáciám v plnení cieľov. Európska únia sa v posledných desaťročiach stáva aktívnym odosielateľom ekonomických sankcií v snahe ochraňovať svoje zásady a hodnoty. Ďalším subjektom realizujúcim sankčnú politiku je Organizácia spojených národov. Charta udeľuje Rade bezpečnosti právomoc ukladať sankcie spolu s ďalšími nástrojmi, ktoré im umožňujú plniť jej úlohu udržiavania medzinárodného mieru a bezpečnosti. Štáty Irán a Severná Kórea boli sankcionované zo strany Európskej únie a Bezpečostnej rady Organizácie spojených národov. Na jednej strane sa podobajú v politickom postoji svojej vlády k vývoju a použitiu jadrových zbraní. Na druhej strane sa líšia v tom, že ekonomické sankcie majú rozdielny vplyv a efektívnosť.

Zahraničná politika Európskej únie využíva rôzne nástroje na dosiahnutie cieľov a záujmov. Jedným z nástrojov na realizáciu zahraničnej politiky Európskej únie sú ekonomické sankcie. Hlavným cieľom bakalárskej práce je prezentovať ekonomické sankcie, ktoré Európska únia používa na realizáciu zahraničnej politiky. Ekonomické sankcie prezentujeme na základe analýzy ekonomických sankcií, ktoré boli uvalené na Irán a Severnú Kóreu. Výskum sa zameriava na sankcie, ktorých cieľom je zabrániť šíreniu jadrových zbraní v Iráne a Severnej Kórei. V prvej kapitole teoreticky charakterizujeme a kategorizujeme ekonomické sankcie, zahraničnú politiku Európskej únie a zaoberáme sa aj otázkou efektívnosti sankcií v dosahovaní ich cieľov. V druhej kapitole popisujeme postup písania práce a metodiku skúmania. V tretej kapitole následne analyzujeme vplyv ekonomických sankcií na ekonomiku Iránu a Severnej Kórey. Vplyv ekonomických sankcií znázorníme na ekonomických ukazovateľoch, t. j. vývoj medzinárodného obchodu, vývoj hrubého domáceho produktu a v prípade Iránu aj vývoj produkcie ropy. Následne porovnáme vplyv ekonomických sankcií medzi analyzovanými krajinami.

Téma bakalárskej práce nás zaujala najmä preto, že sankčná politika voči Iránu a Severnej Kórei sa dynamicky rozvíja. Je zaujímavé analyzovať, ako dané krajiny reagujú na ekonomické sankcie a ako dokážu čeliť tlaku sankčného režimu.

1 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY

1.1 Vymedzenie pojmu ekonomické sankcie

Ekonomické sankcie sa stali charakteristickým nástrojom zahraničnej politiky na donucovanie, odstrašenie, potrestanie alebo zahanbenie subjektov. Prostredníctvom sankcií, nazývaných aj reštriktívne opatrenia, sa Európska únia pokúša zmeniť strategické rozhodnutia štátnych a neštátnych subjektov, ktoré ohrozujú jej záujmy alebo porušujú medzinárodné normy správania.¹ Reštriktívne opatrenia sa stávajú čoraz efektívnejším nástrojom zahraničnej politiky, pretože subjekt medzinárodných vzťahov, ktorý porušuje medzinárodné záväzky, je prostredníctvom uvalenia sankcií prinútený upustiť od protiprávneho konania a napraviť následky svojho konania. Sankcie môžu byť uvalené, ak je ohrozovaný štát presvedčený, že iná krajina porušuje medzinárodné právo a svojím konaním porušuje aj jeho medzinárodné záujmy. Na zavádzanie sankčného režimu musí mať iniciátor sankcií nevyhnutné motívy. Môže využiť svoju ekonomickú silu na to, aby prinútil porušujúci subjekt upustiť od protiprávneho konania a porušovania medzinárodných záujmov a záväzkov.

Ekonomické sankcie sú charakterizované ako ukončenie obvyklých obchodných a finančných vzťahov na účely zahraničnej a bezpečnostnej politiky. Sankcie môžu byť komplexné a zakazovať obchodnú činnosť vo vzťahu k celej krajine alebo môžu byť cielené a blokovať transakcie uskutočňované konkrétnymi organizáciami, skupinami alebo jednotlivcami.² Účelom reštriktívnych opatrení podľa Charty Organizácie spojených národov je za pomoci nevojenských prostriedkov obnovenie mieru a bezpečnosti, dosiahnutie regionálnej stability, kontrola strategického exportu a boj proti terorizmu.³ Ekonomické sankcie sú považované za najlepší nástroj zahraničnej politiky a sú vnímané ako alternatíva k použitiu vojenskej sily. V riešení medzinárodných konfliktov sú označované ako najefektívnejšia cesta medzi diplomaciou a vojnou. Systém uvalovania sankčného režimu Európskej únie voči iným subjektom je zložitý proces.

¹ KOCHAJDOVÁ, M. 2019. Ekonomické sankcie ako nástroj zahraničnej politiky (vybrané otázky). In *Almanach: Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky: vedecký časopis Ekonomickej univerzity v Bratislave*. [online]. Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislave, 2019, roč. 14, č. 1. s. 16 – 22. [cit. 2020-05-20]. ISSN 1339-3502. Dostupné na: <https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/almanach/Almanach_1_2019.pdf>.

² MASTER, J. 2019. What are economic sanctions? In *Council on foreign relations*. [online]. 2019. [cit. 2020-05-20]. Dostupné na: <<https://www.cfr.org/background/what-are-economic-sanctions>>.

³ Čl. 41 Charty Organizácie Spojených národov.

Európska únia cez Európsku radu prijíma rozhodnutia o schválení, zmene, zrušení alebo obnovení sankcií prostredníctvom priamo aplikovateľných nariadení Európskej únie, rezolúcií Bezpečnostnej rady Organizácie spojených národov a rozhodnutí Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe. Postup prijímania a ustanovenia sankčných režimov Európskej únie sa realizuje rozhodnutiami v spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politike. Návrh je predkladaný vysokým predstaviteľom Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku. Navrhované ekonomické sankcie sú následne predmetom skúmania. Rokuje sa o nich v príslušných prípravných orgánoch: ⁴

- a) pracovná skupina Rady zodpovednej za geografický región,
- b) pracovná skupina radcov pre zahraničné vzťahy,
- c) politický a bezpečnostný výbor,
- d) výbor stálych predstaviteľov.

Európska únia môže pomocou donucovacích prostriedkov pohotovo reagovať na politické výzvy a vývoj, ktoré sú v rozpore s dosahovaním cieľov v oblasti zahraničnej politiky. Pri pohľade na povahu ekonomických sankcií je možné vidieť, že sú reálnym trestom za porušenie súčasného stavu a odsudzujú nedodržanie a porušenie medzinárodnej normy správania. Reštriktívne opatrenia voči sankcionovaným subjektom v konečnom dôsledku pôsobia preventívne a odrádzajú subjekty od porušovania noriem. Pokiaľ subjekt zmení svoje správanie, prestane porušovať medzinárodné právo, Bezpečnostná rada nemá dôvod pokračovať v sankčnom režime.⁵

Pri ukladaní reštriktívnych opatrení sa snaží Európska únia nájsť najvhodnejšiu metódu na uplatňovanie sankcií účinným spôsobom, ktorý by nemal nežiaduci vplyv na hospodárstvo štátu, na obyvateľstvo krajiny a stal by sa efektívnym nástrojom na zmenu jednotlivých vnútroštátnych politík. Jednou z možností, ako zmierniť vplyv sankčných režimov na krajinu sú cielené – inteligentné sankcie, ktoré sú svojou povahou pôvodnými sankciami, ale v novej forme. Na rozdiel od klasických sankcií nemajú účinok na celú krajinu, nenarúšajú hospodárstvo ako celok, ale sú smerované proti konkrétnym subjektom.

⁴ EURÓPSKA RADA – RADA EURÓPSKEJ ÚNIE. 2020. Postup prijímania a preskúmania sankcií EU. [online]. In *Consilium.europa.eu*. [cit. 2020-10-05]. Dostupné na: <<https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/sanctions/adoption-review-procedure/>>.

⁵ BLÁŠKOVIČ, K. 2016. Cílené sankcie bezpečnostnej rady organizácie spojených národov. In *Societas Et Iurisprudencia*. [online]. 2016, roč. 4, č. 1. s. 62 – 103. [cit. 2020-10-06]. Dostupné na: <<http://sei.iuridica.truni.sk/international-scientific-journal/archive/issue-2016-01/smart-sanctions-of-the-united-nations-security-council/>>.

Inteligentné sankcie podporujú a dopĺňajú klasické sankcie a poskytujú účinné riešenia pri zlyhaní komplexných ekonomických sankcií.

1.2 Kategorizácia ekonomických sankcií

Ekonomické sankcie sú nástrojom zahraničnej politiky na zabezpečenie ekonomickej, hospodárskej a regionálnej stability. Európska únia má k dispozícii množstvo rôznych druhov sankcií. Galtung definoval ekonomické sankcie ako „naivné teórie“, ktorých základným princípom je ublížiť ekonomike sankcionovaného štátu.⁶ Všeobecným cieľom reštriktívnych opatrení je vynútiť si zmenu správania od sankcionovaného subjektu. Sankcie uložené Európskou úniou smerujú od miernejších foriem, ktoré neprinesú veľké ekonomické škody cez čiastočné obchodné obmedzenia až po úplné prerušenie obchodných stykov, embargo či zmrazenie majetku a finančných aktív.

Pri kategorizácii ekonomických sankcií vychádzame zo základnej klasifikácie:⁷

- **diplomatické sankcie** – prerušenie diplomatických stykov, vyhostenie diplomatov, pozastavenie alebo zrušenie členstva v medzinárodnej organizácii;
- **finančné sankcie** – obmedzenie finančných tokov, poskytovania finančných služieb, prístupu na finančné trhy;
- **ekonomické sankcie** – obmedzenie národnej ekonomiky štátu.

Spomínané sankcie môžeme kategorizovať na **unilaterálne (jednostranné) sankcie**, ktoré ukladá jedna krajina s cieľom podporiť svoje národné záujmy. Sú smerované na vytvorenie silného ekonomického nátlaku.⁸

Opakom jednostranných sankcií sú **multilaterálne (mnohostranné) sankcie**, ktoré sú iniciované viacerými krajinami, integračnými zoskupeniami, v našom prípade Európskou úniou (EÚ), alebo sú uvalované prostredníctvom medzinárodnej organizácie, ako je napríklad Organizácia spojených národov (OSN).⁹

⁶ GALTUNG, J. 1967. On the effects of international economic sanctions: With examples from the case of Rhodesia. In *World politics: scientific journal*. [online]. Published online by Cambridge university Press: 18 July 2011. Vol. 19, No. 3, Apr., 1967. p. 378 – 416. [cit. 2020-10-07]. Dostupné na: <<https://www.jstor.org/stable/2009785?seq=1>>.

⁷ EURÓPSKA RADA – RADA EURÓPSKEJ ÚNIE. 2020. Jednotlivé druhy sankcií. In *Consilium.europa.eu*. [online]. [cit. 2020-10-07]. Dostupné na: <<https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/sanctions/different-types/>>.

⁸ INVESTOPEDIA. 2020. How economic sanction work. In *Investopedia.com*. [online]. 2020. [cit. 2020-10-09]. Dostupné na: <<https://www.investopedia.com/articles/economics/10/economic-sanctions.asp>>.

⁹ INVESTOPEDIA. 2020. How economic sanction work. In *Investopedia.com*. [online]. 2020. [cit. 2020-10-09]. Dostupné na: <<https://www.investopedia.com/articles/economics/10/economic-sanctions.asp>>.

Ekonomické sankcie ďalej môžeme klasifikovať na **komplexné ekonomické sankcie** vzťahujúce sa na viacero oblastí ekonomiky s cieľom oslabiť krajinu ako celok. Zahŕňajú akýkoľvek zákaz vývozu alebo dovozu, obchodné obmedzenia a zakazujú obchodnú činnosť s celou krajinou, na ktorú je uvalený sankčný režim. Príkladom môžu byť komplexné sankcie voči Iránu, ktoré boli uvalené s cieľom obmedziť prístup k medzinárodnému finančnému systému a znížiť schopnosť iránskej dovozno-vývoznjej komunity.¹⁰ V súčasnosti sa v sankčnej politike dostávajú do popredia **cielené sankcie** (označované smart sanctions – inteligentné sankcie), ktoré môžu posilniť efektivitu a úspešnosť sankcií. Využívanie inteligentných sankcií je reakciou na dramatické humanitárne účinky komplexných sankcií. Ich cieľom je vytvoriť tlak na vybrané subjekty, organizácie a osoby (politikov), aby zmenili svoje politické správanie neprípustné pre medzinárodné spoločenstvo.¹¹

Cielené sankcie môžeme rozdeliť na nasledujúce podkategórie: ¹²

- finančné sankcie zamerané na konkrétnych jednotlivcov,
- finančné sankcie zamerané na konkrétne organizácie a inštitúcie,
- obchodné reštrikcie na určitý druh tovaru,
- cestovné obmedzenia,
- ostatné reštrikcie (strata diplomatickej imunity).

Pre podrobnejšiu kategorizáciu ekonomických sankcií môžeme použiť aj schému Európskej únie, ktorá vytvorila mapu rozlišujúcu kategórie ekonomických sankcií.¹³

1. Diplomatické sankcie:

- reštrikcie diplomatickej spolupráce,
- reštrikcie vojenskej spolupráce a vojenských cvičení,
- obmedzenia vstupu a inšpekcia.

¹⁰ KATZMAN, K. 2020. Iran sanctions. In *Congressional research service*. [online]. 2020. s. 3 – 19. [cit. 2020-10-09]. Dostupné na: <<https://fas.org/sgp/crs/mideast/RS20871.pdf>>.

¹¹ HUFBAUER, C. G. – OEGG, B. 2000. Targeted Sanctions: A policy alternative? In *Washington DC: Peterson institute for international economics*. [online]. 2000. [cit. 2020-10-09]. Dostupné na: <<https://www.piie.com/commentary/speeches-papers/targeted-sanctions-policy-alternative>>.

¹² BIERSTEKER, T. – HUDÁKOVÁ, Z. 2014. Types of UN targeted sanctions and their effectiveness: research note. In *The guardian institute*. [online]. Geneva, 23. July 2014. [cit. 2020-10-09]. Dostupné na: <http://www.hlr-unsanctions.org/UN_Targeted_Sanctions_and_Effectiveness.pdf>.

¹³ EU SANCTIONS MAP, EU 2020. *Sanctionsmap*. [online]. 2020. [cit. 2020-10-09]. Dostupné na: <<https://www.sanctionsmap.eu/#/main>>.

2. Obchodné sankcie:

- zbrojné embargo,
- obmedzenia vývozu a dovozu tovaru,
- vedecká spolupráca,
- export tovaru s dvojitém použitím a obmedzenia služieb.

3. Finančné sankcie:

- zmrazenie aktív a majetku,
- zmrazenie majetku,
- zákaz sprístupňovania finančných prostriedkov.

1.3 Zahraničná politika Európskej únie

Medzinárodné vzťahy sú dôležitou súčasťou presadzovania národných záujmov štátov. Zahraničná politika sa považuje za politickú aktivitu štátov v medzinárodných vzťahoch, ktorá vedie k dosahovaniu cieľov, budovaniu vzájomnej politickej a ekonomickej spolupráce a k získaniu právoplatného miesta v medzinárodnom spoločenstve. „*Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika (SZBP) Európskej únie bola založená s cieľom zachovať mier, posilniť medzinárodnú bezpečnosť, podporovať medzinárodnú spoluprácu, rozvíjať a upevňovať demokraciu, právny štát a dodržiavanie ľudských práv a základných slobôd.*“¹⁴ Pojem zahraničná politika má veľa interpretácií od rozličných autorov a je definovaný rôznymi spôsobmi. Spoločný charakteristický znak je, že ide o správanie štátu k iným štátom, pretože na globálnej scéne nechcú fungovať štáty izolovane. Zahraničná politika okrem toho vedie štát k napĺňaniu národných záujmov a získavaniu právoplatného miesta medzi národmi.

Zahraničnú politiku každého štátu ovplyvňujú vonkajšie (medzinárodné) a vnútorné (domáce) determinanty. Medzinárodné prostredie formuje zahraničnú politiku každého štátu, pretože spočíva vo vzájomnej interakcii štátov na medzinárodnej úrovni. Hlavnými vonkajšími faktormi pri formovaní zahraničnej politiky sú medzinárodný systém, medzinárodné právo, medzinárodné organizácie, aliancie a vojenská sila.¹⁵ Rovnako ako

¹⁴ BESCH, S. 2020. EU's institutional framework regarding defence matters. In *Europarl.europa.eu*. [online]. Belgium, 10. January 2020. ISBN 978-92-846-6101-5. [cit. 2020-10-10]. Dostupné na: <[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2020/603484/EXPO_IDA\(2020\)603484_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2020/603484/EXPO_IDA(2020)603484_EN.pdf)>.

¹⁵ BOJANG, S. A. 2020. The study of foreign policy in international relations. In *Journal of political Sciences & public affairs*. [online]. 2018. Vol. 6., Jan. [cit. 2020-10-10]. Dostupné na: <https://www.researchgate.net/publication/330476527_The_Study_of_Foreign_Policy_in_International_Relations>.

vonkajšie, tak aj vnútorné prostredie štátu má vplyv na jeho zahraničnú politiku. Krajiny zapojené do medzinárodného spoločenstva sú rôznorodé a líšia sa veľkosťou, sociálno-ekonomickým rozvojom a politickým režimom.¹⁶ Vplyv vnútorných a medzinárodných determinantov sa však líši v závislosti od štátov a politického prostredia, v ktorom existujú. V niektorých prípadoch zohrávajú hlavnú úlohu medzinárodné faktory, zatiaľ čo v iných prípadoch sú dôležitejšie domáce determinanty. Vnútorné a vonkajšie prostredie štátu, ktoré formuje zahraničnú politiku, sú dve rozdielne oblasti, ktoré sa však navzájom prelínajú a ovplyvňujú. Vytvorenie priateľských a kooperatívnych medzinárodných vzťahov medzi štátmi je podstatou zahraničnej politiky.¹⁷ Zahraničná politika Európskej únie súvisí s jej hodnotami. Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika (SZBP) sa zaoberá globálnymi otázkami a bezpečnostnými hrozbami spoza hraníc Európskej únie.¹⁸ SZBP rovnako uľahčuje spoluprácu medzi členskými štátmi a vytvára viac príležitostí na dosiahnutie konsenzu a kompromisu medzi členmi. Bez SZBP sa Európska únia nemôže zaoberať mnohými európskymi hrozbami prichádzajúcimi spoza jej hraníc. Prostredníctvom ekonomických sankcií ako nástroja zahraničnej politiky Európskej únie možno navrhnúť a uplatniť reštrikcie na dosiahnutie mnohých cieľov, ak činnosť krajín alebo inštitúcií ohrozuje hodnoty a záujmy Európskej únie.

Cieľom spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky Európskej únie je:¹⁹

- chrániť hodnoty a základné záujmy;
- bezpečnosť a integrita;
- upevňovať a podporovať demokraciu, právny štát, ľudské práva a zásady medzinárodného práva;
- zachovať mier, predchádzať konfliktom a posilňovať medzinárodnú bezpečnosť;
- pomáhať obyvateľom, krajinám, regiónom, ktoré čelia prírodným katastrofám alebo katastrofám spôsobeným ľudskou činnosťou.

¹⁶ UNION OF INTERNATIONAL ASSOCIATION. 2013. *The Yearbook of International Organisation*. [online]. 2013. [cit. 2020-10-11]. Dostupné na: <<https://uia.org/projects/open-yearbook>>.

¹⁷ AHMED, J. 2020. The theoretical significance of foreign policy in international relations- an analyses. In *Journal of Criticals Reviews*. [online]. 2020. Vol. 7. ISSN 2394-5125. [cit. 2020-10-10]. Dostupné na: <<http://www.jcreview.com/fulltext/197-1583132694.pdf>>.

¹⁸ SOLANA, J. 2020. European foreign policy and its challenges in the current context. In *Bbvaopenmind.com*. [online]. 2015. [cit. 2020-11-10]. Dostupné na: <<https://www.bbvaopenmind.com/en/articles/european-foreign-policy-and-its-challenges-in-the-current-context/>>.

¹⁹ LEGRAND, J. 2020. Foreign policy: Aims, instruments and achievements. In *Europarl.europa.eu*. [online]. 2020. [cit. 2020-10-12]. Dostupné na: <<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/158/foreign-policy-aims-instruments-and-achievements>>.

Každá ekonomická sankcia môže byť prijatá s úmyslom dosiahnuť viac ako jeden zo stanovených cieľov a priorít Európskej únie.

Najtypickejšie priority zahraničnej politiky Európskej únie sú:²⁰

- Ochránovať občanov a hodnoty Európskej únie pred existujúcimi a vznikajúcimi hrozbami. Hlavnými prioritami zahraničnej politiky v oblasti bezpečnosti je účinná kontrola vonkajších hraníc, boj proti nelegálnej migrácii a obchodovaniu s ľuďmi, zlepšenie spolupráce a výmeny informácií s cieľom bojovať proti terorizmu a cezhraničnej trestnej činnosti.
- Rozvíjať hospodárstvo a konkurencieschopnosť Európskej únie prostredníctvom prehĺbenia Hospodárskej a menovej únie, posilnenia medzinárodnej úlohy eura, posilnenia súdržnosti Európskej únie a zabezpečenia spravodlivej hospodárskej súťaže v rámci Európskej únie.
- Prostredníctvom ekonomických sankcií prinútiť krajinu, ktorá porušuje medzinárodné záväzky, aby zmenila svoju nežiaducu politiku a správanie. Ekonomické sankcie spôsobia krajine také ekonomické utrpenie, aby zmenila svoju protiprávnu politiku.
- Odoprieť sankcionovanej krajine prístup k zdrojom a financiám, ktoré by boli použité na presadzovanie protiprávnej politiky a zamedziť prístup k finančným aktívam umiestneným v zahraničí a vytvoriť diplomatickú izoláciu, aby ovplyvnili nežiaducu politiku sankcionovanej krajiny. Príkladom sú ekonomické sankcie Európskej únie uplatnené proti iránskemu programu vývoja jadrových zbraní.

Zahraničná politika Európskej únie zohráva v súčasných medzinárodných vzťahoch významnú úlohu. Ak je zahraničná politika štátov realizovaná nesprávne, môže viesť k strate partnerstiev v rámci medzinárodného spoločenstva a k poklesu dosahovania národných záujmov. Krajiny s dobre rozvinutou zahraničnou politikou dokážu lepšie formulovať a dosahovať svoje národné a nadnárodné záujmy.

²⁰ FORRER, J. 2017. Economic sanctions sharpening a vital foreign policy tool. In *Atlanticcouncil.org*. [online]. 2017. [cit. 2020-10-16]. Dostupné na: <<https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/issue-brief/economic-sanctions-sharpening-a-vital-foreign-policy-tool/>>.

1.4 Efektivita ekonomických sankcií

Ekonomické sankcie sú vnímané ako politický nástroj na dosiahnutie ekonomických, hospodárskych, bezpečnostných a politických záujmov Európskej únie voči určitému štátu. Európska únia nereaguje na porušovanie medzinárodných noriem vojenskou silou, ale finančnými zbraňami vo forme ekonomických sankcií. Reštriktívne opatrenia sú hlavným nástrojom zahraničnej politiky a siahajú od prísnejších kontrol až po úplnú ekonomickú blokádu. Ekonomické sankcie ako nástroj zahraničnej politiky majú za cieľ zvýšiť náklady na obchod a financovanie a spomaliť ekonomický rast.²¹ Ekonomiku cieľového štátu nezničia úplne. Pred realizáciou sankčnej politiky musí odosielateľ vyhodnotiť udržateľnosť sankčného režimu a zvážiť, či je potrebné uvaliť sankcie jednostranne alebo komplexne, ako aj vyhodnotiť, či budú sankcie v snahe o zmenu správania účinné. Ekonomické sankcie smerované voči krajinám sú efektívne vtedy, ak dokážu prispieť k požadovanému výsledku a zmene správania. Ak sú medzinárodné vzťahy medzi odosielateľom sankcií a cieľovou krajinou na dobrej úrovni a tieto dve krajiny nemajú medzi sebou výrazný konflikt, potom môže byť ich účinnosť vyššia.²² Názory odborníkov na efektivitu ekonomických sankcií sú rôzne. Doxey tvrdí: „*Záznamy o medzinárodných sankciách nevojenského druhu, aj keď sa uplatňujú v organizačnom rámci, naznačujú, že samy o sebe nebudú mať úspech v drastickej zmene zahraničnej alebo domácej politiky cieľa.*“²³ Ďalší odborník sa prikláňa k názoru: „*Väčšina sankcií nie je úspešná.*“²⁴ Doxey a Kindleberger argumentujú, že ekonomické sankcie sú neúspešné a neefektívne v dosahovaní cieľov zahraničnej politiky. Ekonomické sankcie majú svoje nevýhody. Aby ekonomické sankcie fungovali, musia vytvoriť veľkú záťaž na subjekt, proti ktorému sú smerované.

Sankcie často zlyhávajú, pretože môžu mať na krajinu horší vplyv ako aktuálna politická situácia a obyvateľstvo môže vnímať sankcie ako zahraničný zásah do vlastných

²¹ TERZIDIS, N. 2015. The impact of economic and political sanctions on economic growth. A panel data analysis. In *Edepot.wur.nl*. [online]. Wageningen, 2015. [cit. 2020-10-13]. Dostupné na: <<https://edepot.wur.nl/343392>>.

²² HUFBAUER, C. G. et al. 2019. *Economic sanctions reconsidered*. Washington DC: Peterson institute for international economics. [online]. 2009. 3rd edition. ISBN 9780881324129. [cit. 2020-10-27]. Dostupné na: <<https://www.piie.com/bookstore/economic-sanctions-reconsidered-3rd-edition-paper>>.

²³ DOXEY, P. M. 1980. *Economic sanctions and international enforcement*. [online]. 1980. [cit. 2020-10-27]. ISBN 978-1-349-04335-4. Dostupné na: <https://books.google.sk/books?hl=sk&lr=&id=R9SuCwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR7&dq=Economic+Sanctions+and+International+Enforcements+online&ots=J8l1z-Hc0g&sig=IwFrGj1Bmjaho_2VwepVVgWq5Mc&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false>.

²⁴ KINDLEBERGER, P. CH. 1967. The politics of international money and world language. In *Essays in international finance*. [online]. Princeton: Princeton University, 1967. No. 61. [cit. 2020-10-27]. Dostupné na: <<https://ies.princeton.edu/pdf/E61.pdf>>.

národných záležitostí.²⁵ Pri dosahovaní cieľov ekonomických sankcií musíme brať do úvahy aj ich dosah na kvalitu života obyvateľov. Reštrikcie vedúce k poklesu životnej úrovne, chudobe alebo hladomoru nie sú z etických dôvodov akceptované medzinárodným spoločenstvom. Štát, ktorý realizuje voči inému štátu sankčnú politiku musí tieto nežiaduce účinky eliminovať. V snahe o minimalizáciu škôd používa Európska únia ako nástroj zahraničnej politiky väčšinou cieleňé sankcie. Inteligentné sankcie však nepriniesli zvýšenie efektívnosti v dosahovaní cieľov zahraničnej politiky. Cieleňé sankcie majú vplyv aj na nevinné civilné obyvateľstvo. Reštriktívne opatrenia v konečnom dôsledku nie sú schopné využiť svoj potenciál niečo zmeniť, avšak prostredníctvom nich štáty vyjadrujú politický názor na situáciu. Obmedzenia môžu fungovať neefektívne, ale sú výhodnou alternatívou k použitiu vojenskej sily v snahe o dosiahnutie cieľov zahraničnej politiky.

Negatívny pohľad na ekonomické sankcie sa zmenil. Vedci tvrdia, že ekonomické sankcie sú efektívne, ak majú negatívne dôsledky na ekonomiku cieľového štátu a vplývajú na celkový hrubý domáci produkt (HDP). „*Negatívny vplyv na celkový HDP cieľového štátu meria úspešnosť sankcií.*“²⁶ Tento výrok podporuje Baldwin, ktorý tvrdí, „*že zváženie akýchkoľvek zmien, ktoré prinesú hospodárske sankcie cieľovému štátu, bude úspešné, pretože zamýšľaný účel sankcií je splnený zmenou nežiaduceho správania cieľového štátu.*“²⁷ Analytici naďalej podporujú účinnosť a efektívnosť zavádzania sankčnej politiky. „*Ekonomické sankcie sú efektívnejšie, ako navrhuje väčšina analytikov. Ich účinnosť je čiastočne podceňovaná, pretože na rozdiel od iných nástrojov zahraničnej politiky nemajú sankcie žiadneho prirodzeného obhajcu ani volebný obvod. Výsledkom je, že ich úspechy sú väčšinou neohlásené, zatiaľ čo ich neúspechy zveličujú tí, ktorí majú záujem vyhnúť sa ich použitiu alebo použiť iné nástroje.*“²⁸

Hufbauer, Schott a Elliott preskúmali 116 prípadov sankcií od roku 1914 do roku 1990 a zistili, že 34 percent sankcií, ktoré analyzovali, bolo úspešných, čím vyvrátili

²⁵ NOSSAL, R. K. 1989. International sanctions as international punishment. In *International organization*. [online]. Published online by The MIT Press. Vol. 43, No. 2, Spring, 1989. p. 301 – 233. [cit. 2020-10-27]. Dostupné na: <<https://www.jstor.org/stable/2706704?seq=1>>.

²⁶ PAPE, A. R. 1998. Why economic sanctions still do not work. In *International security*. [online]. Published online by The MIT Press. Vol. 23, No. 1, Summer, 1998. p. 66 – 77. [cit. 2020-10-28]. Dostupné na: <<https://www.jstor.org/stable/2539263?seq=1>>.

²⁷ BALDWIN, A. D. – PAPE, A. 1998. Robert. Economic Statecraft. In *International Security*. [online]. Published online by The MIT Press. Vol. 23, No. 2, Fall, 1998, p. 189 – 198. [cit. 2020-10-28]. Dostupné na: <<https://www.jstor.org/stable/2539384?seq=1>>.

²⁸ ROGERS, S. Elizabeth. Using Economic Sanctions to Control Regional Conflicts. In *Security Studies* [online]. Vol. 5, 1996, p. 43 – 72 [cit. 2020-10-28]. Dostupné na: <<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09636419608429288>>.

neefektívnosť sankcií.²⁹ Pohľad na ekonomické sankcie ako nástroj zahraničnej politiky sa zmenil a reštriktívne opatrenia sa stávali úspešnejšími v dosahovaní záujmov. Štáty uvažujú ekonomické sankcie pre nedostatok alternatívnych možností na zmenu správania sankcionovaného subjektu. Je to stále humánnejšie ako použitie vojenskej sily. Optimizmus smerom k ekonomickým sankciám zosilnel, keď zložité a dlhotrvajúce vojenské konflikty smerované na zmenu správania sankcionovaného subjektu odhalili svoje nedostatky. Ak sú ekonomické sankcie uplatňované uvažlivo a za vhodných podmienok, môžu rozširovať svoj obsah a oblasť moci. Umožňujú štátom ovplyvňovať iné štáty, ktoré sú súčasťou medzinárodných vzťahov.

Na základe vyjadrení odborníkov a analytikov môžeme konštatovať, že ekonomické sankcie sú na jednej strane vnímané ako mimoriadne účinný nástroj zahraničnej politiky na dosahovanie cieľov. Na druhej strane sú vnímané ako donucovací prostriedok, ktorým sa ovplyvňuje správanie iných subjektov v medzinárodnom spoločenstve. Ekonomické sankcie môžu napraviť správanie štátu a donútiť ho k zmene, čím sa ich efektivita v medzinárodných vzťahoch zvyšuje. Na druhej strane môžu byť neefektívne v dosahovaní cieľov prostredníctvom ich vplyvu na životnú úroveň obyvateľstva.

²⁹ HUFBAUER, C. G. et al. 2019. *Economic sanctions reconsidered*. Washington DC: Peterson institute for international economics. [online]. 2009. 3rd edition. ISBN 9780881324129. [cit. 2020-10-27]. Dostupné na: <<https://www.piie.com/bookstore/economic-sanctions-reconsidered-3rd-edition-paper>>.

2 CIEĽ PRÁCE, METODIKA PRÁCE A METÓDY SKÚMANIA

Hlavným cieľom bakalárskej práce je prezentovať ekonomické sankcie Európskej únie ako nástroj na realizáciu zahraničnej politiky. Európska únia realizuje zahraničnú politiku voči viacerým štátom. Pre podrobnejšiu analýzu ekonomických sankcií ako nástroja zahraničnej politiky Európskej únie sme si zvolili dve krajiny – Irán a Severnú Kóreu. Na dosiahnutie hlavného cieľa bakalárskej práce sme si stanovili dva čiastkové ciele:

- analýza ekonomických sankcií voči Iránu,
- analýza ekonomických sankcií voči Severnej Kórei.

Naša bakalárka práca pozostáva z troch kapitol. V teoretickej časti sa oboznámime so základnými pojmami, z ktorých budeme vychádzať v praktickej časti. Pri písaní bakalárskej práce využívame hlavne zahraničné zdroje, vedecké články, vedecké práce a elektronické dokumenty zamerané na ekonomické sankcie a zahraničnú politiku Európskej únie.

V prvej kapitole sme prostredníctvom deskripcie opísali teoretické vymedzenie pojmu ekonomické sankcie, dôvod uvalenia sankcií a ich účel. Kapitola 1 Súčasný stav riešenej problematiky je rozdelená na štyri podkapitoly. Druhá podkapitola nám približuje všeobecnú kategorizáciu ekonomických sankcií, ktoré sú následne rozdelené na jednotlivé kategórie. Tretia podkapitola objasňuje zahraničnú politiku Európskej únie, jej ciele a hodnoty. Štvrtá podkapitola sa zaoberá efektivitou ekonomických sankcií.

Kapitola 2. Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania pozostáva z vytýčenia hlavného cieľa bakalárskej práce a z čiastkových cieľov. V tejto kapitole sme opísali metodiku postupu písania práce a použité metódy nášho výskumu a metodiku práce.

Kapitola 3. Výsledky práce je hlavnou a najväčšou časťou bakalárskej práce, ktorej účelom je splnenie hlavného cieľa. V tejto kapitole sme najskôr definovali a charakterizovali dôvody, prečo boli ekonomické sankcie voči Iránu uvalené, typy reštriktívnych opatrení a následne sme charakterizovali oblasti, na ktoré sú reštrikcie zamerané. Pri spracovaní výsledkov práce sa opierame o Rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN. Rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN voči Iránu a Severnej Kórei sme rozdelili do tabuľky, ktorá obsahuje predmet a číslo rezolúcie. V dvoch podkapitolách sme sa zamerali na analýzu vplyvu ekonomických sankcií na medzinárodný obchod, vývoj HDP a vývoj produkcie ropy.

Štatistické údaje potrebné na analýzu jednotlivých ekonomických ukazovateľov čerpáme predovšetkým z The world bank, The international monetary fund a Trading economics. Podrobnou analýzou s syntézou sme znázornili vplyv ekonomických sankcií na vybraných ukazovateľoch. Prvým čiastkovým cieľom bola analýza ekonomických sankcií voči Iránu. Pomocou deskriptívnej štatistiky sme znázornili vplyv ekonomických sankcií na medzinárodný obchod, vývoj HDP a vývoj produkcie ropy v Iráne. Druhým čiastkovým cieľom bola analýza sankcií voči Severnej Kórei. Podobne ako v prípade Iránu, aj v tejto časti sme analyzovali dôvody zavedenia ekonomických sankcií, typy a oblasti, na ktoré sú zamerané. Rovnako sme analyzovali účinok ekonomických sankcií na ekonomických ukazovateľoch ako vývoj medzinárodného obchodu a vývoj HDP. Zmenu vo vývoji ekonomických ukazovateľov jednotlivých krajín sme znázornili v grafoch.

Vzájomnou komparáciou Iránu a Severnej Kórei sme znázornili rozdielny vplyv ekonomických sankcií ako nástroja zahraničnej politiky. Výsledky výskumu bakalárskej práce zhrnieme pomocou syntézy v závere.

3 VÝSLEDKY PRÁCE

Prostredníctvom zavádzania sankčných režimov Európska únia reaguje na boj proti šíreniu zbraní hromadného ničenia a proti porušovaniu základných ľudských práv a slobôd. Ekonomické sankcie uvaľuje Európska únia voči geograficky blízkym i vzdialeným krajinám. Aktivity Iránu a Severnej Kórey spojené s obohacovaním uránu, výrobou, testovaním a šírením zbraní hromadného ničenia vyvolávajú obavy medzinárodného spoločenstva, porušujú medzinárodné zmluvy a zásady medzinárodného mieru a bezpečnosti. Reštriktívne opatrenia uvalené Európskou úniou sú mierovým prostriedkom v snahe o zmenu správania týchto krajín a sú najlepšou cestou medzi diplomaciou a násilnou vojnou. V tejto kapitole budeme analyzovať ekonomické sankcie uvalené voči Iránu a Severnej Kórei. Výskum sa sústreďuje na ekonomické sankcie zamerané na zabránenie šírenia jadrových zbraní v Iráne a Severnej Kórei. Budeme skúmať, aký vplyv mali ekonomické sankcie na ekonomiku v jednotlivých krajinách.

3.1 Ekonomické sankcie voči Iránu

Ak chceme skúmať a analyzovať ekonomické sankcie uvalené voči Iránu, musíme sa oboznámiť s históriou, kedy a za akých okolností boli reštriktívne opatrenia voči Iránu použité. Významnou historickou udalosťou v zavádzaní ekonomických sankcií voči Iránu bol útok na Veľvyslanectvo Spojených štátov amerických v Teheráne a následné zadržanie amerických diplomatov a zamestnancov veľvyslanectva.³⁰ Po týchto udalostiach rástlo napätie medzi Iránom a Spojenými štátmi americkými a ich spojencami vrátane západnej Európy. Reakciou na tieto udalosti bolo uvalenie prvých ekonomických sankcií na investície v ropnom a ťažobnom priemysle, sankcie na vývoz ropných produktov a embargo na tovar. Reštriktívne opatrenia, ktoré voči Iránu zaviedli Spojené štáty americké, boli zrušené po prepustení amerických rukojemníkov v roku 1981.³¹ Rastúci vplyv Iránu na Blízkom východe otvoril cestu obchodu so zbraňami pre ozbrojené frakcie a teroristické skupiny. Obohacovanie uránu v iránskom jadrovom programe vyvoláva otázky vlád Európskej únie.

³⁰ IANCHOVICHINA, E. – DEVAJARAN, S. – LAKATOS, C. 2016. Lifting economic sanctions on Iran, global effects and strategic responses. In *Policy research working paper*. [online]. World bank, Washington, DC. 2016. [cit. 2020-10-29]. Dostupné na: <<https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/23726>>.

³¹ BROWER, N. Charles – BRUESCHKE, J. 1998. The Iran-United States claims tribunal. In. *Worldcat.org*. [online]. 1998. [cit. 2020-10-29]. Dostupné na: <<https://www.worldcat.org/title/iran-united-states-claims-tribunal/oclc/474902626>>.

Hlavnou otázkou je, či je iránsky jadrový program zameraný na civilné účely (výroba elektrickej energie) alebo súvisí s vývojom, výrobou a testovaním jadrových zbraní. Správanie Iránu a jeho prebiehajúci jadrový program predstavuje najväčšiu hrozbu pre globálny mier a bezpečnosť. Generálny riaditeľ Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu (IAEA) Yukiya Amano v roku 2012 vyhlásil: „to, čo vieme o iránskom jadrovom programe, naznačuje vývoj jadrových zbraní.“³² Výrok vtedajšieho generálneho riaditeľa IAEA poukázal na to, že aktivity Iránu v oblasti jadrových zbraní naozaj predstavujú vážnu bezpečnostnú hrozbu pre všetkých členov medzinárodného spoločenstva. Európska únia a národné vlády nemôžu dovoliť, aby Irán vyrábal a testoval jadrové zbrane. Ak Irán nedokáže obhájiť svoju činnosť a preukázať aktérom na globálnej scéne, že jeho program a obohacovanie uránu má naozaj mierové účinky (civilné účely – výroba elektrickej energie, lekárske účely), musí byť jeho správanie napravené. Hlavnou taktikou, ako upraviť nežiaduce smerovanie Iránu v medzinárodných vzťahoch je potrestať jeho činnosť ekonomickými sankciami. Reštriktívne opatrenia sú voči Iránu smerované mnohostranne alebo jednostranne a ich cieľom je spôsobiť ťažkosti iránskej ekonomike a politickému systému.

Európska únia ako prvá zaviedla sankčnú politiku voči Iránu zameranú na zbrane hromadného ničenia.³³ Európska únia aj USA sú najväčšími podporovateľmi ekonomických sankcií proti iránskej vláde od roku 2006.³⁴ Hassan Qashqavi, hovorca iránskeho ministerstva zahraničných vecí, vyhlásil: „Irán nikdy nezastaví obohacovanie uránu.“³⁵ Podľa Qashqaviho výroku Irán nemá ambície upustiť od jadrového programu a znehodnotil sankčnú politiku. Napriek hrozbe ekonomickými sankciami Irán pokračoval v obohacovaní uránu na jadrové účely. Na postoj Iránu zareagovala Bezpečnostná rada OSN. Európska únia vykonáva sankcie OSN prostredníctvom právnych predpisov.³⁶ Ekonomické sankcie boli uvalené a prijaté, keď Irán odmietol požiadavky Bezpečnostnej rady OSN.

³² GOV/2012/9.

³³ PORTELA, C. 2005. Where and why does the EU impose sanctions? In *Politique Européenne*. [online]. Vol. 3, No. 5, 2005. p. 82 – 111. ISBN 2747595269. [cit. 2020-11-06]. Dostupné na: <<https://www.cairn.info/revue-politique-europeenne-2005-3-page-83.htm>>.

³⁴ JEWISH VIRTUAL LIBRARY. 2008. *Fact sheets: The failure of sanctions against Iran*. [online]. 2008. [cit. 2021-02-07]. Dostupné na: <<https://www.jewishvirtuallibrary.org/the-failure-of-sanctions-against-iran>>.

³⁵ GEARAN, A. 2014. Iran will not stop uranium enrichment, Hassan Rouhani says in New York. In *The washington post*. [online]. 2014. [cit. 2021-02-07]. Dostupné na: <https://www.washingtonpost.com/world/national-security/iran-will-not-stop-uranium-enrichment-hassan-rouhani-says-in-new-york/2014/09/26/aee2715a-45c2-11e4-b47c-f5889e061e5f_story.html>.

³⁶ EURÓPSKA RADA – RADA EURÓPSKEJ ÚNIE. 2014. Reštriktívne opatrenia EÚ voči Iránu. In *Consilium.europa.eu*. [online]. 2014. [cit. 2021-02-08]. Dostupné na: <<https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/sanctions/iran/>>.

Rada vyzvala Irán, aby zastavil jadrový program a dodržiaval ustanovenia Zmluvy o nešírení jadrových zbraní (NPT).³⁷ Prvým opatrením zameraným proti šíreniu jadrových zbraní bola Rezolúcia Bezpečnostnej rady OSN 1696 prijatá 31. júla 2006.³⁸ Rezolúcia požaduje, aby zmluvné strany bez diskriminácie rozvíjali výskum, výrobu a vývoj jadrovej energie na mierové účely. Bezpečnostná rada OSN bola znepokojená iránskymi aktivitami jadrového programu, ktoré by mohli mať vojenský jadrový rozmer. Teherán tvrdil, že jeho jadrové aktivity majú mierové účely, čo však IAEA nedokázala potvrdiť.³⁹ IAEA nevie dokázať, že Irán koná nelegálne v oblasti jadrového výskumu. Spolupráca Iránu s IAEA bola pozastavená, krajina pokračovala v obohacovaní uránu, vo výskume a vývoji jadrových zbraní.⁴⁰ Irán nedodržiaval ustanovenia NPT, nesplnil požiadavky rezolúcie a iránsky jadrový program naďalej pokračoval. Vzhľadom na to, že tieto kroky neznamenal žiadnu zmenu v postoji Iránu smerom k zastaveniu obohacovania uránu bola v priebehu pár rokov prijatá Bezpečnostnou radou OSN séria ďalších rezolúcií, ktoré mali zintenzívniť sankcie voči Iránu. Prehľad rezolúcií a ich obsah sme znázornili v tabuľke 1.

Tabuľka č. 1: Rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN voči Iránu

Rezolúcia bezpečnostnej rady OSN	Obsah rezolúcie
1696	Výzva Iránu, aby prijal kroky potrebné k vybudovaniu vzájomnej dôvery a má zabezpečiť výhradne mierový účel jadrového programu. IAEA žiada Irán, aby pozastavil všetky činnosti spojené s obohacovaním a prepracovaním vrátane výskumu a vývoja, ktoré majú byť overené IAEA. ⁴¹
1737	Sankcie zakazujúce dodávky jadrových materiálov a technológií, zmrazenie aktív jednotlivcov a spoločností zapojených do jadrového programu. ⁴²

³⁷ GHODSI, M. – KARAMELIKLI, H. 2020. The impact of sanctions imposed by the European Union against Iran on their bilateral trade: General versus targeted sanctions. In *Econstor. eu*. [online]. 2020. [cit. 2021-02-20]. Dostupné na: <<https://www.econstor.eu/bitstream/10419/223086/1/wiiw-wp-181.pdf>>.

³⁸ SANTINI, H. R. – TABRIZI, B. A. 2012. EU sanctions against Iran: New wine in old bottles? In *Brooking.edu*. [online]. 2012. [cit. 2021-02-22]. Dostupné na: <<https://www.semanticscholar.org/paper/EU-Sanctions-against-Iran-%3A-new-wine-in-old-bottles-Santini/4efc3a62a3ef9f455ec83a0eec2511e240f29966>>.

³⁹ BBC. 2020. *Iran nuclear talks: 'Historic' agreement struck*. [online]. 2020. [cit. 2021-02-20]. Dostupné na: <<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-33518524>>.

⁴⁰ United Nations Security Council (2006): Resolution 1696.

⁴¹ United Nations Security Council (2006): Resolution 1696.

⁴² United Nations Security Council (2006): Resolution 1737.

1747	Zbrojné embargo a rozšírenie zmrazenia iránskych aktív. ⁴³
1803	Monitorovanie činnosti iránskych bánk, štátne kontroly lodí a lietadiel, monitorovanie osôb zapojených do jadrového programu. ⁴⁴
1835	Výzva pre Irán, aby dodržiaval svoje povinnosti a záväzky voči IAEA a NPT. ⁴⁵
1929	Zákaz Iránu zúčastňovať sa na akýchkoľvek činnostiach týkajúcich sa balistických rakiet, sprísnenie zbrojného embarga, kontrola iránskeho tovaru, zákaz otvárania iránskych bánk a bránenie v nadviazaní styku s inými bankami. ⁴⁶
1984	Podpora výboru pre sankcie s predĺžením mandátu o 1 rok. ⁴⁷
2049	Obnovenie mandátu Výboru pre iránske sankcie na 13 mesiacov. ⁴⁸
2231	Stanovuje harmonogram pozastavenia a možného zrušenia sankcií OSN s ustanoveniami na opätovné zavedenie sankcií OSN v prípade neplnenia Iránom v súlade so Spoločným komplexným akčným plánom (JCPOA). ⁴⁹

(Zdroj: United Nations Security Council Resolutions on Iran, 2017⁵⁰)

Národné vlády Európskej únie reagujú na nezákonné iránske jadrové aktivity, pretože Irán nemá ambície upustiť od svojho programu. Európska únia a medzinárodné spoločenstvo bráni pokroku jadrového výskumu a zavádzajú voči Iránu silné ekonomické sankcie týkajúce sa oblasti zahraničného obchodu, iránskeho jadrového, raketového, energetického, lodného, dopravného priemyslu a finančného sektora.

Sankcie Európskej únie majú za cieľ presvedčiť Irán, aby sa prispôbil svojim medzinárodným záväzkom a aby obmedzil vývoj citlivých technológií využívaných na podporu jadrového a raketového výskumu.⁵¹ Reštriktívne opatrenia, ktoré Európska únia

⁴³ United Nations Security Council (2007): Resolution 1747.

⁴⁴ United Nations Security Council (2008): Resolution 1803.

⁴⁵ United Nations Security Council (2008): Resolution 1835.

⁴⁶ United Nations Security Council (2010): Resolution 1929.

⁴⁷ United Nations Security Council (2011): Resolution 1984.

⁴⁸ United Nations Security Council (2012): Resolution 2049.

⁴⁹ United Nations Security Council (2015): Resolution 2231.

⁵⁰ ARMS CONTROL ASSOCIATIONS. 2017. UN Security council resolutions on Iran. In *Armscontrol.org*. [online]. 2017. [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <<https://www.armscontrol.org/factsheets/UN-Security-Council-Resolutions-on-North-Korea>>.

⁵¹ EUROPEAN UNION EXTERNAL ACTION SERVICE. 2021. Iran and the EU. In *Eeas.europa.eu*. [online]. 2021. [cit. 2021-02-27]. Dostupné na: <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/2281/iran-and-eu_en>.

spoločne s globálnymi mocnosťami ukladá sú reakciou na tieto skutočnosti a ekonomické sankcie sú smerované tak, aby potrestali správanie Iránu v medzinárodných vzťahoch. Rada Európy vykonala všetky rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN, ktoré sa týkali iránskeho jadrového programu.⁵² Európska únia zaviedla voči Iránu reštriktívne opatrenia v podobe komplexných sankcií, ktoré zasiahli energetický a finančný sektor ako celok a cielené sankcie, nemajúce vplyv na celkové hospodárstvo krajiny, ale zamerané na konkrétne opatrenia voči jednotlivcom a organizáciám. Bezpečnostná rada OSN určuje zoznam osôb, spoločností a organizácií, na ktoré sa vzťahujú reštriktívne opatrenia.

Sankcie Európskej únie sú zamerané na tieto oblasti:⁵³

- **Obmedzenia finančných služieb** boli smerované voči Iránu ako komplexné sankcie, ktoré zasiahli celý finančný sektor. Tieto ekonomické sankcie mali vplyv nielen na subjekty porušujúce medzinárodné záväzky a zmluvy, ale aj negatívny dosah na inštitúcie a organizácie, ktoré neboli zapojené do jadrového programu a svoju činnosť vykonávali legálne. Obmedzenia finančných služieb sa týkajú hlavne osôb a inštitúcií, ktoré sú na zozname Bezpečnostnej rady OSN v súvislosti s ich činnosťou a aktivitami vo výskume a výrobe jadrových zbraní. Iránske banky boli označené ako inštitúcie, ktoré porušujú sankcie Európskej únie. Banky boli odpojené od SWIFT a svetového centra elektronických finančných transakcií.⁵⁴ Obmedzenia finančných prevodov iránskych subjektov, ktoré nie sú uvedené na zozname, boli zrušené. Tieto subjekty môžu žiadať o povolenie na bankové činnosti (otváranie pobočiek iránskych bánk, poskytovanie poistenia).
- **Zmrazenie majetku** sa vzťahuje na všetky finančné prostriedky a hospodárske zdroje iránskej ekonomiky.⁵⁵ Reštriktívne opatrenie je zamerané hlavne na banky a finančné inštitúcie, ktoré musia zmraziť účty patriace subjektom zo zoznamu Bezpečnostnej rady OSN a sú nimi vlastnené,

⁵² ARMS CONTROL ASSOCIATIONS. 2017. UN Security council resolutions on Iran. In *Armscontrol.org*. [online]. 2017. [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <<https://www.armscontrol.org/factsheets/UN-Security-Council-Resolutions-on-North-Korea>>.

⁵³ EUROPEAN COMMISSION. 2008. Sanctions or restrictive measures. 2008. In *European Commission – Restrictive measures*. [online]. 2008. [cit. 2021-02-27]. Dostupné na: <https://eeas.europa.eu/archives/docs/cfsp/sanctions/docs/index_en.pdf>.

⁵⁴ REUTERS. 2016. Iranian banks reconnected to SWIFT network after four-year hiatus. In *Reuters.com*. [online]. 2016. [cit. 2021-02-27]. Dostupné na: <<https://www.reuters.com/article/us-iran-banks-swift-idUSKCN0VQ1FD>>.

⁵⁵ Council Decision 2012/35/CFSP.

spravované a kontrolované. Veľké množstvo iránskych aktív v zahraničí bolo zmrazených vrátane bankových účtov v členských štátoch Európskej únie. Osoby alebo spoločnosti, ktoré majú zmrazený majetok, majú zákaz akéhokoľvek obchodovania s ktoroukoľvek spoločnosťou v Európskej únii.

- **Obmedzenia vývozu/dovozu a dopravné obmedzenia** zakazujú krajinám Európskej únie vyvážať vybavenie a technológie, ktoré by iránska vláda mohla použiť pri výskume a výrobe zbraní hromadného ničenia. Obmedzenia sa netýkajú priamo iba obchodu s tovarmi a službami. Sankcie sú zamerané aj na poskytovanie služieb spojených s dovozom alebo vývozom tovaru. Európska únia zakázala Iránu poskytovať zásobovanie, lodnú prepravu a servis lodí, ktoré vlastní alebo ovláda iránska vláda.⁵⁶

Aby boli spomínané reštrikcie voči Iránu zavedené, musí mať Európska únia primerané dôvody a informácie o tom, že Irán vykonáva nelegálnu činnosť, prepravuje vojenský tovar, ktorého export a import je zakázaný. Medzinárodný obchod medzi Iránom a Európskou úniou bol charakteristický predovšetkým vo vývoze iránskej ropy do krajín Európskej úniou.

Ekonomické sankcie voči Iránu však neobmedzili medzinárodný obchod úplne. Určité ekonomické sankcie v oblasti vývozu a dovozu boli zrušené. Na prevoz alebo vývoz námorného vybavenia a technológií na stavbu, údržbu alebo opravu lodí do Iránu alebo akejkoľvek iránskej osobe pôsobiacej v tomto sektore sa ekonomické sankcie nevzťahujú.⁵⁷

Všetky tieto reštrikcie patria k najprísnejším opatreniam, aké svetové spoločenstvo uvalilo na ktorúkoľvek krajinu. Ekonomické sankcie sa zameriavali hlavne na jadrovú problematiku.⁵⁸

Reštriktívne opatrenia počnúc rezolúciami Bezpečnostnej rady OSN upozorňujú, že IAEA nie je schopná dokázať, že v Iráne neexistujú jadrové materiály a že Irán nevyvíja činnosti v oblasti jadrového výskumu.⁵⁹ Nasledujúce rezolúcie Bezpečnostnej rady boli doplnené o opatrenia zabráňujúce dodávkam jadrových materiálov a technológií do Iránu. Obsahovali cielené ekonomické sankcie, ktoré boli zamerané na osoby zapojené

⁵⁶ Council Regulation (EC) No 267/2012.

⁵⁷ IANCHOVICHINA, E. – DEVAJARAN, S. – LAKATOS, C. 2016. Lifting economic sanctions on Iran, global effects and strategic responses. In *Policy research working paper*. [online]. World bank, Washington, DC. 2016. [cit. 2020-10-29]. Dostupné na: <<https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/23726>>.

⁵⁸ KATZMAN, K. 2020. Iran sanctions. In *Congressional research service*. [online]. 2020. s. 3 – 19. [cit. 2020-10-09]. Dostupné na: <<https://fas.org/sgp/crs/mideast/RS20871.pdf>>.

⁵⁹ UNITED NATIONS. 1737. Security council imposes sanctions on iran for failure to halt uranium enrichment, unanimously adopting resolution 1737. In. *Un.org*. [online]. 2006. [cit. 2020-02-28]. Dostupné na: <<https://www.un.org/press/en/2006/sc8928.doc.htm>>.

do jadrového programu alebo do programu balistických rakiet.⁶⁰ V priebehu niekoľkých rokov bola prijatá séria ďalších rezolúcií podporujúcich obsah predošlých rezolúcií v súvislosti s iránskym jadrovým programom. Ignorovanie výziev na obmedzenie jadrového výskumu a obohacovanie uránu zo strany Iránu stále pretrvávalo. Spojené kráľovstvo prijalo ďalší súbor reštriktívnych opatrení zameraných na iránsky jadrový a balistický program a na príjmy iránskej vlády z týchto programov.⁶¹ Okrem otázok medzinárodného mieru a bezpečnosti sa v Iráne zhoršovala aj situácia v oblasti ľudských práv. Rada Európy prijala ďalšie doplnenie rezolúcií so zoznamom nariadení, ktoré by sa mohli použiť na obmedzenie služieb (finančné, technické, sprostredkovateľské) a internetové monitorovacie a telekomunikačné zariadenia.⁶²

Nerešpektovanie prijatých rezolúcií a reštriktívnych opatrení čoraz viac znepokojovalo nielen Európsku úniu, ale celé medzinárodné spoločenstvo. Ako reakcia na postoj Teheránu bola prijatá významná rezolúcia Bezpečnostnej rady OSN. Rezolúcia 2231 z roku 2015 vyjadrila rozhodujúci záväzok ku Spoločnému komplexnému akčnému plánu (JCPOA). V júli 2015 podpísal Irán spolu s „E3+3“ (Francúzsko, Nemecko, Spojené kráľovstvo, Čína, Rusko, USA) zmluvu JCPOA, významnú dohodu na zabezpečenie mierového charakteru iránskeho jadrového programu.⁶³ Členovia diskusií, ktorý sa zapojili do procesu „E3+3“ žiadali iránsku vládu, aby plnila svoje záväzky a povinnosti týkajúce sa nešírenia jadrových zbraní.

Podľa plánu JCPOA a zmluvy NPT dali Európske krajiny spolu so svojimi spojencami Iránu najavo, že pokiaľ bude dodržiavať medzinárodné záväzky a zmluvy týkajúce sa jadrového programu, môže sa s ním rokovať a zaobchádzať ako s bežným štátom bez jadrových zbraní a ekonomické sankcie budú zrušené.⁶⁴ *„Plná implementácia tohto JCPOA zabezpečí výlučne mierový charakter iránskeho jadrového programu a Irán opätovne potvrdzuje, že nebude za žiadnych okolností nikdy hľadať, vyvíjať alebo ziskávať žiadne jadrové zbrane.“*⁶⁵ Spoločný komplexný akčný plán bol výsledkom dlhých multilaterálnych

⁶⁰ United Nations Security Council (2006): Resolution 1737.

⁶¹ Council Decision 2012/635/CFSP (2012).

⁶² GOVERNMENT OF THE UNITED KINGDOM. 2012. *Embargoes and sanctions on Iran*. [online]. 2012. [cit. 2020-02-28]. Dostupné na: <<https://www.gov.uk/guidance/sanctions-on-iran>>.

⁶³ EUROPEAN PARLIAMENT EU. 2020. Iran: The way forward - Can the JCPOA survive the Trump presidency? In *Europarl.europa.eu*. [online]. 2020. [cit. 2021-02-28]. Dostupné na: <[https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2020\)652001](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2020)652001)>.

⁶⁴ EURÓPSKA RADA – RADA EURÓPSKEJ ÚNIE. 2020. Spoločný komplexný akčný plán a reštriktívne opatrenia. In *Consilium.europa.eu*. [online]. 2020. [cit. 2020-03-02]. Dostupné na: <<https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/sanctions/iran/jcboa-restrictive-measures/>>.

⁶⁵ JOINT COMPERHENSIVE. 2015. *Plan of action*. [online]. 2015. [cit. 2020-03-02]. Dostupné na: <<https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/122460/full-text-of-the-iran-nuclear-deal.pdf>>.

rokovaní medzi Iránom a Európskou úniou. Nastali zmeny vo vývoze a dovoze tovaru, medzinárodný obchod sa stimuloval, iránsky obchod vzrástol a rovnako sa zvýšili aj investície smerované do Iránu.⁶⁶ Podmienky uvoľnenia a zrušenia ekonomických sankcií si vyžadujú vytvoriť určitý časový harmonogram, podľa ktorého budú tieto reštriktívne opatrenia voči Iránu zmiernené alebo úplne odstránené. IAEA overila všetky podmienky zrušenia ekonomických sankcií. V dôsledku toho, že Irán začal preukázateľne plniť svoje jadrové záväzky, Európska únia zrušila určité ekonomické sankcie, ako uvádza JCPOA, a nemá úmysel pokračovať v sankčnej politike.⁶⁷ Medzinárodné vzťahy Iránu s Európskou úniou a globálnymi aktérmi sa v súčasnosti zlepšujú. Jadrová minulosť iránskej vlády a vývoj zbraní hromadného ničenia nemôže nechať Európskej únii „voľnú ruku“ v jeho obchodných a ekonomických činnostiach. Niektoré sankcie zostávajú stále v platnosti vrátane obmedzenia transferu tovaru potrebného na výrobu jadrových zbraní, embárgo na zbrane a balistické rakety a sankcií voči osobám a subjektom zaradeným na zoznam Bezpečnostnej rady OSN.⁶⁸

3.1.1 *Analýza ekonomických sankcií voči Iránu*

Pri analýze sme sa sústredili na obdobie od roku 2006, keď boli ekonomické sankcie na Irán prvýkrát smerované zo strany Európskej únie a OSN, väčšinu reštriktívnych opatrení Európska únia prijala do roku 2010, pričom embargo na dovoz iránskej ropy vstúpilo do platnosti až v roku 2012. Uvoľnenie ekonomických sankcií priniesol rok 2016, keď nastala zmena vo všetkých ukazovateľoch, ktoré sme analyzovali.

3.1.2 *Vývoj medzinárodného obchodu*

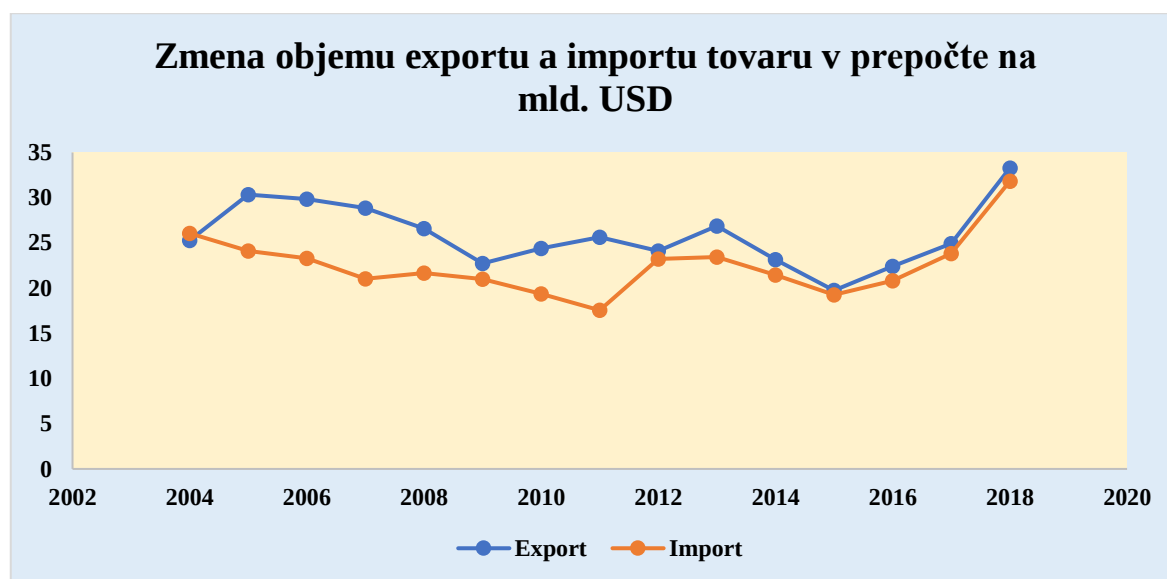
Sankcie, ktoré Európska únia spoločne s OSN uvalila ako reakciu na iránsky jadrový program, obohacovanie uránu a vývoj zbraní hromadného ničenia, ovplyvnili medzinárodný obchod Iránu. Účinok ekonomických sankcií vidíme na zmene vývoja exportu a importu krajiny. Pred zavedením komplexných sankcií bol Irán najväčším obchodným partnerom

⁶⁶ GHODSI, M. – KARAMELIKLI, H. 2020. The impact of sanctions imposed by the European Union against Iran on their bilateral trade: General versus targeted sanctions. In *Econstor. eu*. [online]. 2020. [cit. 2021-02-20]. Dostupné na: <<https://www.econstor.eu/bitstream/10419/223086/1/wiiw-wp-181.pdf>>.

⁶⁷ U.S. DEPARTMENT OF STATE. Joint comprehensive plan of action sanctions. In *2009-2017.state.gov* [online]. 2017. [cit. 2021-03-03]. Dostupné na: <<https://2009-2017.state.gov/e/eb/tfs/spi/iran/jcpoa//index.htm>>.

⁶⁸ Council Decision 2016/37/CFSP (2016).

Európskej únie.⁶⁹ Vývoz z Európskej únie do Iránu bol zameraný hlavne na stroje, dopravné zariadenia, priemyselný tovar a chemikálie. Export z EÚ predstavoval takmer tretinu dovozu Iránu, čo predstavuje 10 miliárd až 11,3 miliárd eur.⁷⁰ Reštrikcie sa vzťahovali na tovar vyvázaný z EÚ do Iránu alebo na tovar prechádzajúci cez členský štát EÚ. Hlavnou zložkou iránskeho exportu je prevažne ropa a na základe analýzy z predchádzajúcej kapitoly vieme, že táto nerastná surovina je dominantnou zložkou iránskeho exportu, a preto sa Európska únia spoločne s OSN snaží potrestať správanie Iránu reštrikciami zameranými na toto kľúčové odvetvie hospodárstva.

Graf č. 1 Zmena objemu exportu a importu tovaru v prepočte na mld. USD
(Zdroj: The world bank, 2021⁷¹)

Graf 1 znázorňujúci zmenu objemu exportu a importu má od roku 2006 klesajúcu tendenciu, ktorej dôvodom je zavedenie ekonomických sankcií a ich vplyv na medzinárodný obchod medzi členskými krajinami EÚ a Iránom. Z klesajúceho trendu v medzinárodnom obchode vidíme, že reštriktívne opatrenia smerované voči Iránu fungujú a spôsobujú krajine ekonomické ťažkosti v podobe poklesu medzinárodnej výmeny tovaru a služieb. Kritickým obdobím podľa grafu 1 bol rok 2006 až 2009, keď podiel exportu a importu výrazne klesal.

⁶⁹ GHODSI, M. – KARAMELIKLI, H. 2020. The impact of sanctions imposed by the European Union against Iran on their bilateral trade: General versus targeted sanctions. In *Econstor. eu*. [online]. 2020. [cit. 2021-03-03]. Dostupné na: <<https://www.econstor.eu/bitstream/10419/223086/1/wiiw-wp-181.pdf>>.

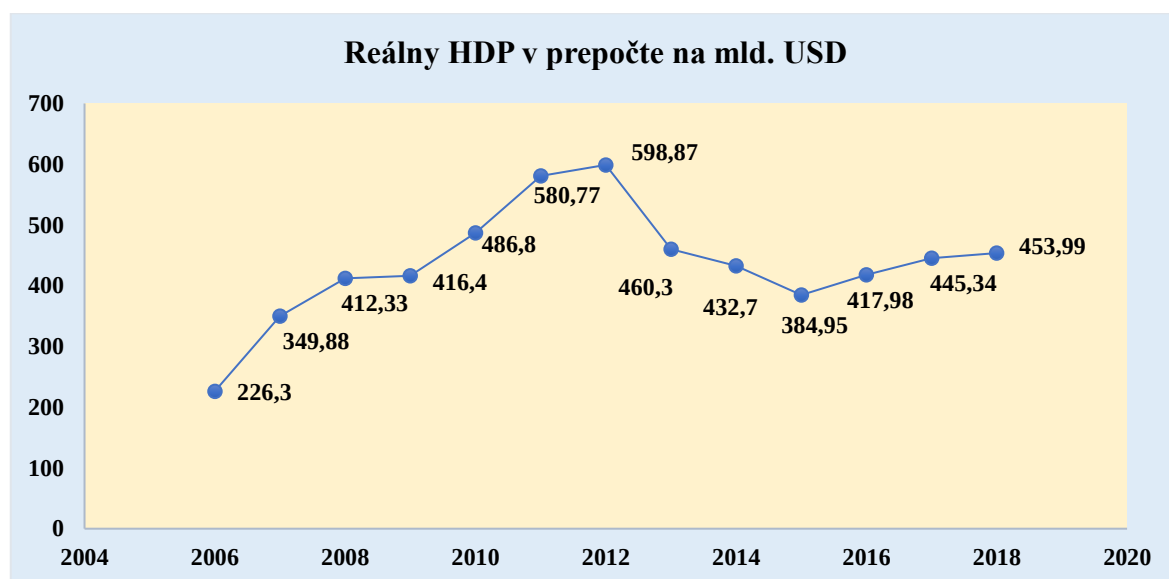
⁷⁰ EUROPEAN COMMISSION. 2020. Countries and regions – Iran. In *Ec.europa.eu*. [online]. 2020. [cit. 2021-03-03]. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/iran/>>.

⁷¹ THE WORLD BANK. 2021 *Exports of goods and services (current US\$) - Iran, islamic rep., Imports of goods and services (current US\$) - Iran, Islamic Rep.* [online]. 2021. [cit. 2021-03-05]. Dostupné na: <<https://data.worldbank.org/indicator/NE.EXP.GNFS.CD?locations=IR>, <https://data.worldbank.org/indicator/NE.IMP.GNFS.CD?locations=IR>>.

Napriek sprísneniu a ďalšiemu tlaku sankcií v roku 2012 Irán dokonca zaznamenal zvýšenie exportu od roku 2012 do roku 2013, ale na druhej strane vidíme, že podiel importu na základe reštriktívnych opatrení klesal a obe hodnoty dosiahli najnižšiu úroveň v roku 2015. Prelomovým rokom vo vývoji medzinárodného obchodu bol rok 2016, ktorý ukazuje, že po uvoľnení ekonomických sankcií EÚ a OSN sa objem iránskeho exportu a importu zvýšil a Irán sa dokonca vyšplhal na hodnoty obchodnej výmeny, aké mali pred uvalením ekonomických sankcií.

3.1.3 Vývoj HDP

Pri analýze ekonomických sankcií voči Iránu sme skúmali aj ich vplyv na HDP krajiny. Príjmy z exportu ropy sú hlavným zdrojom iránskej ekonomiky, a preto zmena ceny ropy na trhu má priamy vplyv na HDP. Po zavedení ekonomických sankcií obmedzujúcich vývoz ropy sa tieto príjmy znížili.

Graf č. 2 Reálny HDP v prepočte na mld. USD
(Zdroj: The world bank, 2021⁷²)

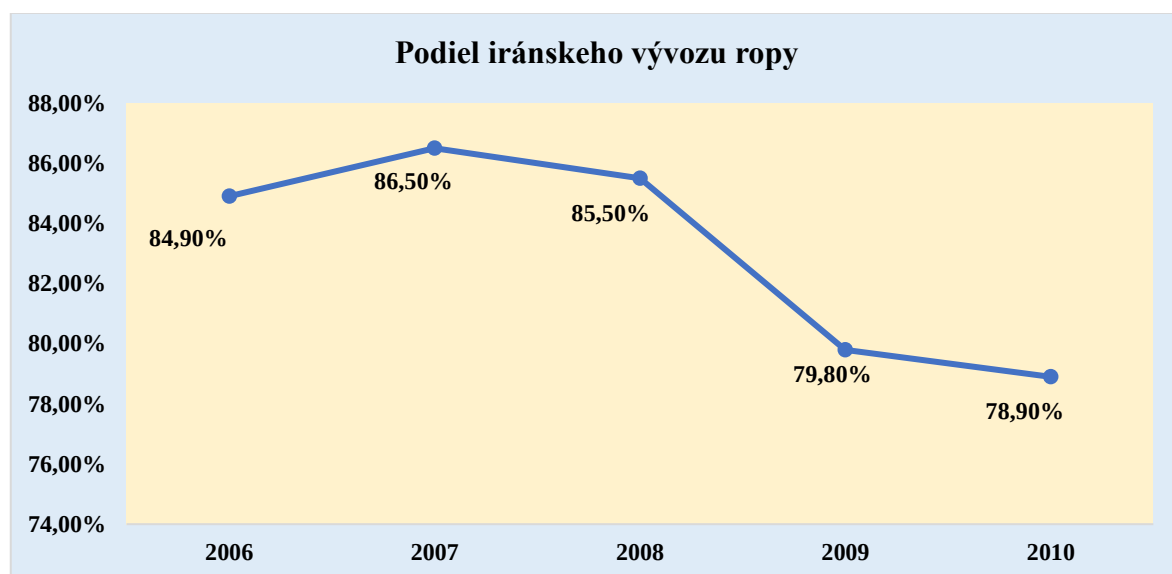
Sankcie, ktoré boli Európskou úniou a OSN uvalené voči Iránu, nespôsobili pokles HDP. Dôvodom, prečo do roku 2012 Irán nezaznamenával výrazné prepady HDP, ale spomalenie rastu, je aplikácia cielených sankcií, ktoré neboli zamerané na ekonomiku ako celok, ale ich cieľom bolo obmedziť osoby a subjekty zapojené do iránskeho jadrového programu. Napriek tlaku reštriktívnych opatrení na ekonomiku krajiny môžeme na vývoji

⁷² THE WORLD BANK. 2021 GDP (current US\$) - Iran, Islamic Rep. [online]. 2021. [cit. 2021-03-06]. Dostupné na: <<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=IR>>.

HDP vidieť, že jeho hodnota v rokoch 2006 až 2012 mierne stúpala. V tomto intervale sankcie nezapríčinili pokles HDP, ale spomalenie rastu. Možné skúmanie dôvodu, prečo reštrikcie v týchto rokoch nespôsobili prepád iránskeho HDP v prepočte na miliardy USD, môžeme nechať na analýzu budúceho výskumu. Výraznejší prepád HDP iránske hospodárstvo zaznamenalo v roku 2012, keď EÚ uvalila embargo na ropné produkty a ekonomická výkonnosť krajiny poklesla. Zmena vo vývoji opäť nastala, keď Európska únia spolu s OSN uvoľnila a zrušila ekonomické sankcie v roku 2016. Hospodársky rast v krajine sa po uvoľnení opatrení prejavil v raste HDP. Z analýzy grafu HDP vidíme, že EÚ výrazne ovplyvnila iránske HDP vďaka aplikácii ekonomických sankcií.

3.1.4 Vývoj produkcie ropy

Hlavnou komparatívnou výhodou Iránu v medzinárodnom obchode bola ropa a zemný plyn. Dovozy ropy do EÚ tvoril približne 90 percent celkového dovozu, ktorý predstavuje hodnotu 9,4 až 15,9 miliardy eur.⁷³ Od zavedenia ekonomických sankcií sa však medzinárodný obchod s ropou medzi Iránom a Európskou úniou znížil. Akýkoľvek zásah do ropného exportu Iránu ovplyvnil ekonomiku.

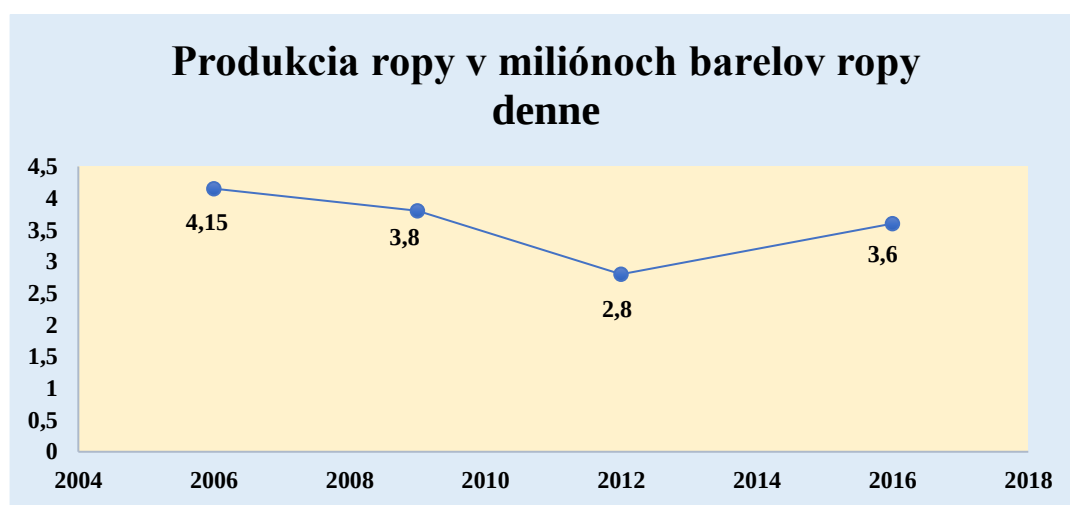
Graf č. 3 Podiel iránskeho vývozu ropy
(Zdroj: Central bank of the Islamic republic of Iran, 2011⁷⁴)

⁷³ EUROPEAN COMMISSION. 2020. Countries and regions – Iran. In *Ec.europa.eu*. [online]. 2020. [cit. 2021-03-07]. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/iran/>>.

⁷⁴ CENTRAL BANK OF THE ISLAMIC REPUBLIC OF IRAN. *Economic trends*. No 62, third quarter 1389. [online]. 2011. [cit. 2021-03-06]. Dostupné na: <<https://www.cbi.ir/simplelist/7616.aspx>>.

Graf 3 zobrazuje údaje zverejnené Iránskou centrálnou bankou a ukazuje klesajúci trend vo vývoze iránskej ropy od zavedenia prvých ekonomických sankcií v roku 2006. V dôsledku poklesu exportu sa zmenila aj štruktúra štátov dovážajúcich iránsku komoditu. Najväčšími importérmi iránskej ropy sú Španielsko a Taliansko, čo predstavuje 10 percent dovozu do EÚ a 6 až 8 percent celkového vývozu ropy z Iránu.⁷⁵ Po vstupe ekonomických sankcií do platnosti sa znížila ekonomická angažovanosť krajín EÚ a investície prestali smerovať do ropného priemyslu.

Ministri zahraničných vecí EÚ sa rozhodli zakázať nové zmluvy na dovoz ropy a ropných výrobkov z Iránu a ukončiť existujúce zmluvy v rámci diplomatickej stratégie zameranej na zvýšenie nákladov na iránsky odpor medzinárodného spoločenstva voči jadrovému programu.⁷⁶ Avšak celkový vývoz ropy z Iránu sa nezastavil úplne, ale smeruje do krajín, ktoré neuvalili žiadne reštrikcie. Iránska vláda našla alternatívne trhy pre odbyt svojej ropy. Analytici zdôraznili, že embargo zo strany Európskej únie na dovoz ropy môže vytvoriť príležitosť pre ázijské krajiny. V súčasnosti sa asi dve tretiny iránskej ropy vyvážajú do Ázie, jedna pätina sa vyváža do Číny a 10 až 15 percent sa vyváža do Japonska, Indie a Južnej Kórey.⁷⁷

Graf č. 4 Produkcia ropy v miliónoch barelov ropy denne
(Zdroj: The international monetary fund, 2021⁷⁸)

⁷⁵ EUBUSINESS. 2012. EU seeks alternative supplies in Iran oil embargo talks. In *Eubusiness.com*. [online]. 2012. [cit. 2021-03-07]. Dostupné na: <<https://www.eubusiness.com/news-eu/iran-nuclear-oil.ef6/>>.

⁷⁶ KITOUS, G. A. et al. 2013. *Analysis of the iran oil embargo*. [online]. 2013, s. 4 – 20. [cit. 2021-03-08]. ISSN 978-92-79-28090-0. Dostupné na: <<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC77983>>.

⁷⁷ SANTINI H. R. – TABRIZI, B. A. 2012. EU Sanctions against Iran: new wine in old bottles? In *Brooking.edu*. [online]. 2012. [cit. 2021-03-09]. Dostupné na: <<https://www.semanticscholar.org/paper/EU-Sanctions-against-Iran-%3A-new-wine-in-old-bottles-Santini/4efc3a62a3ef9f455ec83a0eec2511e240f29966>>.

⁷⁸ THE INTERNATIONAL MONETARY FUND. 2021. *Regional Economic Outlook*. [online]. 2021. [cit. 2021-03-07]. Dostupné na: <<https://www.imf.org/en/publications/REO>>.

V grafe sme znázornili vývoj produkcie ropy, ktorý sme sledovali od uvalenia prvých ekonomických sankcií v roku 2006, keď produkcia ropy v dôsledku reštrikcií poklesla a dosiahla najnižšiu úroveň v roku 2012. Aj keď bol rok 2012 pre exportérov ropy výhodný z hľadiska vysokých cien ropy, EÚ uvaľuje zákaz na dovoz ropných produktov.⁷⁹ Podľa Medzinárodného menového fondu stoja za poklesom produkcie ropy práve ekonomické sankcie.⁸⁰ Zmena opäť nastala v roku 2016, keď došlo k rastu produkcie ropy. V roku 2016 sa uvoľnenie ekonomických sankcií premietlo vo zvýšení produkcie a exportu ropy a Irán sa chce vrátiť na úroveň produkcie ropy pred zavedením ekonomických sankcií.

3.2 Ekonomické sankcie voči Severnej Kórei

Medzinárodné vzťahy medzi Európskou úniou a Severnou Kóreou sa v minulosti vyznačovali humanitárnou a rozvojovou pomocou, medzinárodný obchod fungoval bez obmedzení a Európska únia viedla so Severnou Kóreou politický dialóg. Vzťahy boli založené na dôvere a prispeli k budovaniu mieru na Kórejskom polostrove.⁸¹ Severná Kórea však rovnako ako Irán vyvíja aktivitu v oblasti vývoja a výroby jadrových zbraní. Okrem jadrového programu Severná Kórea porušuje aj ľudské práva a čelí obvineniam z kybernetických útokov. Správanie Kórejskej ľudovodemokratickej republiky (KĽDR), ktoré spočíva v porušovaní medzinárodných záväzkov, noriem a zmlúv, viedlo k medzinárodnému odsúdeniu vo forme sankcií.⁸² Reštriktívne opatrenia voči KĽDR sú zavádzané rovnako ako voči Iránu s cieľom „znížiť celkový ekonomický blahobyt cieľového štátu znížením medzinárodného obchodu a donútiť cieľovú vládu k zmene politického správania.“⁸³ Dôvod, prečo Európska únia zaviedla voči KĽDR ekonomické sankcie, je rozdielny v porovnaní so sankčným režimom voči Iránu. KĽDR rozvíjala severokórejský program jadrových zbraní podobne ako Irán, ale na rozdiel od Iránu vykonala Severná Kórea

⁷⁹ THE INTERNATIONAL MONETARY FUND. 2014. Islamic Republic of Iran. In *Imf.org*. [online]. 2014. [cit. 2021-03-09]. Dostupné na: <<https://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2014/cr1494.pdf>>.

⁸⁰ INTERNATIONAL MONETARY FUND. 2020. Middle East and Central Asia. In *Regional Economic Outlook org* [online]. 2020. [cit. 2021-03-10]. Dostupné na: <<https://www.imf.org/en/Publications/REO/MECA>>.

⁸¹ ALEXandrova, I. 2019. The European Union's Policy Toward North Korea: Abandoning Engagement. In *International Journal of Korean Unification Studies*. [online]. Vol. 28, No. 1, 2019. p. 33 – 62. [cit. 2021-03-10]. Dostupné na: <<https://www.kinu.or.kr/pyxis-api/1/digital-files/82805555-ea24-4df4-a316-7a0422b0ee7b>>.

⁸² ALBERT, El. 2019. What to Know About Sanctions on North Korea. In *Council on Foreign Relations*. [online]. 2019. [cit. 2021-03-11]. Dostupné na: <<https://www.cfr.org/backgrounder/what-know-about-sanctions-north-korea>>.

⁸³ PAPE, A. R. 1998. Why economic sanctions still do not work. In *International security*. [online]. Published online by The MIT Press. Vol. 23, No. 1, Summer, 1998. p. 66 – 77. [cit. 2021-03-11]. Dostupné na: <<https://www.jstor.org/stable/2539263?seq=1>>.

jadrové testy a odpálila severokórejské balistické rakety. Medzinárodná diskusia o denuklearizácii Severnej Kórey sa začala rokovaniami v roku 2003.⁸⁴ Hlavným cieľom bolo dosiahnuť mierové rezolúcie o denuklearizácii prostredníctvom multilaterálnych rokovaní.

Pchjongjang súhlasil s ukončením jadrového programu výmenou za hospodársku a energetickú pomoc, prísľub bezpečnosti a „*ochotu pokračovať v rokovaníach*“. USA uložili voči KĽDR ďalšie sankcie, ktoré Severná Kórea okamžite odsúdila a z rozhovorov o denuklearizácii odstúpila.⁸⁵ V roku 2003 Severná Kórea odstúpila aj od Zmluvy o nešírení jadrových zbraní. Cieľom Bezpečnostnej rady OSN bolo zaviazat' KĽDR, aby sa opäť pripojila k NPT.⁸⁶ Jadrové testy, ktoré ohrozovali civilné letectvo a námornú dopravu, vo veľkej miere znepokojovali Bezpečnostnú radu OSN. Zásady medzinárodného mieru a bezpečnosti sú Európskou úniou a medzinárodným spoločenstvom dodržiavané a KĽDR túto zásadu svojím konaním porušuje a vážne ohrozuje.

KĽDR v roku 2006 vykonala jadrové testy odpálením jadrových rakiet. Prijímanie reštriktívnych opatrení v podobne ekonomických sankcií voči Severnej Kórei bolo reakciou na prebiehajúci severokórejský jadrový program a na odpálenie a testovanie niekoľkých balistických rakiet v krátkom časovom horizonte. Preukázali veľký pokrok vo výskume jadrových zbraní a vo vývoji miniaturizovanej hlavice, ktorá upriamila pozornosť na veľké zlepšenie v rámci severokórejského jadrového programu.⁸⁷ S pribúdajúcimi jadrovými testami zo strany KĽDR sa Bezpečnostná rada OSN rozhodla prijímať a uplatňovať rezolúcie obsahujúce reštriktívne opatrenia a autonómne opatrenia Európskej únie. Prvým krokom v snahe o potrestanie správania ohrozujúceho princípy medzinárodného mieru a bezpečnosti bolo prijatie rezolúcií Bezpečnostnej rady OSN ako reakcia na odpálenie prvej balistickej rakety. Bezpečnostná rada OSN prijala 14. októbra 2006 rezolúciu 1718 s cieľom prinútiť KĽDR, aby upustila od testov a od svojich jadrových aktivít.⁸⁸ Rezolúcia 1718 mala za cieľ pozastaviť úsilie a činnosť KĽDR súvisiacu s jadrovým programom a testovaním zbraní hromadného ničenia. Severná Kórea rovnako ako Irán nereagovala na výzvy

⁸⁴ CHA, D. V. – KANG, C. D. 2014. The debate over North Korea. In *Core.ac.uk*. [online]. 2014. [cit. 2021-03-11]. Dostupné na: <<https://core.ac.uk/download/pdf/31082478.pdf>>.

⁸⁵ HILL, R. CH. 2013. The elusive vision of a non-nuclear North Korea. In *The Washington quarterly*. [online]. 2013, p. 7 – 19. [cit. 2021-03-13]. Dostupné na: <<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0163660X.2013.791078>>.

⁸⁶ THE GUARDIAN. 2003. *North Korea Withdraws from Nuclear Treaty*. [online]. 2003. [cit. 2021-03-13]. Dostupné na: <<https://www.theguardian.com/world/2003/jan/10/northkorea1>>.

⁸⁷ SHIN, S. – NOVOTNY, T. 2009. Economic sanctions towards North Korea. In. *Academia.edu*. [online]. 2009. [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <https://www.academia.edu/193232/Economic_sanctions_towards_North_Korea>.

⁸⁸ UN Security Council Resolutions on North Korea.

a rezolúcie. KLDR pokračovala v testovaní, odpaľovaní balistických rakiet, zbraní hromadného ničenia a uskutočnila aj prvý úspešný test vodíkovej bomby. Vodíková bomba, nazývaná aj termonukleárna hlavica, je výkonnejšia ako atómové bomby.

Napriek predchádzajúcim ekonomickým sankciám, ktoré zakazovali KLDR testovať technológie balistických rakiet, vystrelili na obežnú dráhu raketu dlhého doletu s tvrdením, že nesie satelit na pozorovanie Zeme.⁸⁹ Reakciou Bezpečnostnej rady OSN bolo jednomyselné prijatie rezolúcie požadujúcej okamžité zastavenie všetkých aktivít spojených s vývojom jadrových zbraní a rakiet dlhého doletu. S narastajúcim počtom testov zbraní hromadného ničenia bolo voči KLDR nasmerovaných niekoľko ďalších rezolúcií. Prehľad rezolúcií Bezpečnostnej rady OSN a ich obsah sme znázornili v nasledujúcej tabuľke podobne ako rezolúcie prijaté voči Iránu:

Tabuľka č. 2: Rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN voči Severnej Kórei

Rezolúcia Bezpečnostnej rady OSN	Obsah rezolúcie
1718	Zbrojné embargo, zákaz dovozu a vývozu luxusného tovaru, zákaz vývozu a dovozu materiálu a technológií, ktoré by mohli prispieť k rozvoju jadrového programu a výrobe zbraní hromadného ničenia, zákaz cestovania osobám zapojeným do severokórejského jadrového programu a vývoja balistických rakiet. ⁹⁰
1874	Finančné obmedzenia, prísnejšie reštrikcie obchodovania so zbraňami, inšpekcie lodí a ničenie podozrivého nákladu súvisiaceho s jadrovým programom, zákaz poskytovať služby podozrivým plavidlám KLDR. ⁹¹
2087	Posilnenie predchádzajúcich sankcií voči KLDR, požadovanie súhlasu KLDR s predošlými rezolúciami, zákaz vývozu, dovozu tovaru, zákaz obchodu s diamantmi a drahými kovmi, zákaz nákupu alebo vydávania štátnych dlhopisov, zákaz finančným inštitúciám Európskej únie zriaďovať a otvárať dcérske spoločnosti v KLDR. ⁹²

⁸⁹ United Nations Security Council (2013): Resolution 2094.

⁹⁰ United Nations Security Council (2006): Resolution 1718.

⁹¹ United Nations Security Council (2009): Resolution 1874.

⁹² United Nations Security Council (2013): Resolution 2087.

2094	Sankcie na prevody peňazí, vylúčenie KĽDR z medzinárodného finančného systému, zmrazenie aktív subjektom a osobám zapojeným do jadrového programu a porušovania sankcií, zamietnutie vstupu do prístavu akémukoľvek plavidlu plávajúcemu z KĽDR alebo smerujúcemu do KĽDR, zákaz vzlietnutia, pristátia a preletu akéhokoľvek lietadla KĽDR nad územím Európskej únie. ⁹³
2270	Rozšírenie zákazu vývozu tovarov (okrem liečiv a potravín), ktoré by mohli prispieť k rozvoju jadrového programu, kontrola nákladu smerujúceho do KĽDR a z KĽDR, kontrola letov, vyhostenie diplomatov KĽDR zapojených do nelegálnej činnosti. ⁹⁴
2321	Obmedzenie obchodovania s uhlím a železnou rudou, zákaz dovozu vzácnych kovov (striebro, zinok, meď, nikel), zákaz vývozu lodí a vrtuľníkov do KĽDR, obmedzenie vedeckej a technickej spolupráce s výnimkou zdravotníckych služieb. ⁹⁵
2356	Zmrazenie aktív a cestovné obmedzenia pre 14 osôb a 4 subjekty zo zoznamu Bezpečnostnej rady OSN. ⁹⁶
2371	Nové obmedzenia pre severokórejskú banku zahraničného obchodu, obmedzenie počtu Severokórejčanov pracujúcich v zahraničí. ⁹⁷
2375	Obmedzenie dovozu severokórejskej ropy a ropných produktov, zákaz predaja skvapalneného plynu do KĽDR, zákaz pre členské štáty Európskej únie poskytovať občanom KĽDR pracovné povolenia, zákaz vývozu textilu. ⁹⁸
2397	Rozšírenie zákazu vývozu ropných produktov do KĽDR znížením množstva vyvezených barelov z 2 miliónov na 500 000 barelov ročne, zákaz dovozu potravín a poľnohospodárskych výrobkov, strojov, elektrických zariadení, zeminy, kameňa a dreva z KĽDR. ⁹⁹

(Zdroj: Arms control associations, 2017¹⁰⁰)

⁹³ United Nations Security Council (2013): Resolution 2094.

⁹⁴ United Nations Security Council (2016): Resolution 2270.

⁹⁵ United Nations Security Council (2016): Resolution 2321.

⁹⁶ United Nations Security Council (2017): Resolution 2356.

⁹⁷ United Nations Security Council (2017): Resolution 2371.

⁹⁸ United Nations Security Council (2017): Resolution 2375.

⁹⁹ United Nations Security Council (2017): Resolution 2397.

¹⁰⁰ ARMS CONTROL ASSOCIATIONS. 2017. UN Security council resolutions on Iran. In *Armscontrol.org*. [online]. 2017. [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <<https://www.armscontrol.org/factsheets/UN-Security-Council-Resolutions-on-North-Korea>>.

Aj v dôsledku rezolúcií a prijatých ekonomických sankcií, ktoré uvalila Európska únia a Bezpečnostná rada OSN, Severná Kórea nemala v úmysle ukončiť testovanie zbraní hromadného ničenia.

Stratégiou Európskej únie je „*kritická angažovanosť*“, ktorá kombinuje sankcie s humanitárnou pomocou.¹⁰¹ Táto cesta však neviedla k pokroku v zastavení severokórejského jadrového programu, odpaľovania a testovania rakiet alebo v porušovaní ľudských práv. Sankčný režim medzinárodného spoločenstva je zameraný na hospodárstvo KĽDR a na medzinárodný obchod. Významom ekonomických sankcií je obmedziť hospodársky rast v krajine. Sankčný režim pozostávajúci z rezolúcií a reštriktívnych opatrení neprispel k zmierneniu alebo zastaveniu pokroku KĽDR vo vývoji a výrobe zbraní, čomu nasvedčovalo aktívne testovanie nukleárnych zbraní.

¹⁰¹ BROCKMANN, K. 2017. European union sanctions on North Korea: Balancing non-proliferation with the humanitarian impact. In *Sipri.org*. [online]. 2017. [cit. 2021-03-19]. Dostupné na: <<https://www.sipri.org/commentary/topical-background/2020/european-union-sanctions-north-korea-balancing-non-proliferation-humanitarian-impact>>.

Rovnako ako pri reštriktívnych opatreniach voči Iránu, Bezpečnostná Rada OSN vytvorila zoznam osôb a subjektov, na ktoré sa vzťahujú sankcie. Ekonomické sankcie sú zamerané na hlavné odvetvia hospodárstva KĽDR. Medzi najrozsiahlejšie oblasti, ktorých sa ekonomické sankcie týkajú, patrí:

- **Zbrojné embargo** zahrňujúce zákaz dovozu zbraní (bojové tanky, obrnené bojové vozidlá, delostrelectvo, bojové lietadlá, útočné vrtuľníky, vojnové lode, balistické rakety) do Severnej Kórey a zákaz vývozu zbraní zo Severnej Kórey. Patrí sem aj zákaz dodávok náhradných dielov pre tieto zbrane, poskytovanie služieb súvisiacich s ich výrobou, vývojom a údržbou. Embargo zakazuje aj ostatným štátom obstarávať zo Severnej Kórey konvenčné zbrane, balistické rakety, technológie, materiály súvisiace s týmito zbraňami. Podľa rezolúcie 1718 sa embargo nevzťahuje na ručné a ľahké zbrane a vybavenie dodávané špeciálne na vojenské účely.¹⁰²
- **Zákaz luxusného tovaru**, na ktorý pôvodne nebol uvedený žiadny zoznam položiek, na ktoré sa vzťahuje embargo. Vytvorenie zoznamu luxusného tovaru bolo ponechané na jednotlivé členské štáty OSN. Rusko považovalo za luxusný tovar dovážaný do KĽDR kožuchy a luxusné hodinky.¹⁰³ Do zoznamu luxusného tovaru, na ktorý sa vzťahuje embargo patrí: kaviár, hľuzovky, kvalitné vína, kvalitné cigary, luxusné parfumy, koža, viazané koberce, mince a bankovky, ktoré nie sú zákonným platidlom, príbory z drahých kovov, perly, drahokamy, polodrahokamy, vzácny porcelán, krištáľové sklo, špičková elektronika, umelecké diela a zberateľské predmety, starožitnosti, predmety a vybavenie na lyžovanie, golf, potápanie a vodné športy.¹⁰⁴
- **Zákaz vývozu na všetky ropné produkty do KĽDR** vzťahujúci sa na skvapalnený ropný plyn, benzín, petrolej, plynový olej, naftu a vykurovací olej. Všetky členské štáty Európskej únie spolu s OSN zakázali dodávky, predaj alebo prevod týchto produktov do KĽDR. Obmedzil sa aj vývoz rafinovaných ropných produktov vrátane nafty a petroleja v celkovom množstve do 500 000 barelov ročne.

¹⁰² United Nations Security Council (2006): Resolution 1718.

¹⁰³ NOLAND, M. 2009. The (Non-) Impact of UN sanctions on North Korea. In *Asia policy*. [online]. Published online by National bureau of Asian research. No. 7, Jan., 2009. p. 61 – 88. [cit. 2021-03-20]. Dostupné na: <<https://www.jstor.org/stable/24904901?seq=1>>.

¹⁰⁴ Council Regulation (EC) No 329/2007 (2007).

Rezolúcia, ktorá obsahuje obmedzenia týkajúce sa ropných produktov rozhodla, že dodávka, predaj alebo prevod rafinovaných ropných produktov sú výhradne na účely obživy štátnych príslušníkov KĽDR a nesúvisia s vytváraním príjmu pre jadrové programy alebo programy balistických rakiet KĽDR alebo pre iné činnosti, ktoré sú rezolúciami zakázané.¹⁰⁵

- **Zákaz cestovania a zmrazenie majetku** pre osoby a subjekty zapojené do severokórejského jadrového programu. Tieto osoby a subjekty boli ustanovené Bezpečnostnou radou OSN.¹⁰⁶

Široký rozsah rezolúcií Bezpečnostnej rady OSN a ekonomické sankcie smerované na KĽDR za uplynulé desaťročie nezmenili správanie ohrozujúce princípy medzinárodného mieru a bezpečnosti. Tlakom ekonomických sankcií Európska únia nevynútila žiadne zmeny politiky u severokórejského vedenia. Hlavný cieľ medzinárodného spoločenstva vrátane Európskej únie – denuklearizácia Severnej Kórey nebol naplnený. Kombinácia mnohostranných, obchodných a inteligentných sankcií bola pre KĽDR neúčinná a republika pokračovala v jadrových činnostiach. Neúčinnosť ekonomických sankcií súvisí hlavne s politickou situáciou v Severnej Kórei, ktorá je najizolovanejšou krajinou na svete. Uzavretá ekonomika Severnej Kórey je hlavným dôvodom neúčinnosti reštriktívnych opatrení. DeThomas predpokladal, že „*marginálny negatívny posun v rovnováhe nákladov na jadrový program v porovnaní s tým, čo by Pchjongjang mohol získať jeho vyjednávaním, by stačil na vynútenie zmeny v severokórejskej jadrovej politike.*“¹⁰⁷ Doteraz uložené sankcie neboli účinné. Uplatnením ekonomických sankcií utrpeli ekonomika a hospodárstva, ale sankcie sa považujú za neprimerané svojmu cieľu a nevyvíjajú silný tlak na denuklearizáciu režimu.¹⁰⁸

Európska únia prostredníctvom sankcií neprinútila Severnú Kóreu k rokovaniam o obmedzení a zrušení vývoja jadrových zbraní a balistických rakiet. Testovaním zbraní vedenie KĽDR koná v rozpore s obsahom rezolúcií.

¹⁰⁵ United Nations Security Council (2017): Resolution 2397.

¹⁰⁶ Council Decision 2013/183/CFSP (2013).

¹⁰⁷ DETHOMAS, M. J. 2016. Sanctions' Role in dealing with the North Korean problem. In *US-Korea institute at sais*. [online]. 2016. [cit. 2021-03-21]. Dostupné na: <<https://www.38north.org/wp-content/uploads/2016/01/NKNF-DeThomas-Sanctions-Role.pdf>>.

¹⁰⁸ DETHOMAS, M. J. 2016. Sanctions' Role in dealing with the North Korean problem. In *US-Korea institute at sais*. [online]. 2016. [cit. 2021-03-21]. Dostupné na: <<https://www.38north.org/wp-content/uploads/2016/01/NKNF-DeThomas-Sanctions-Role.pdf>>.

Bezpečnostná rada OSN poverila sankčný výbor 1718, aby preskúmal možnosti úpravy sankčných opatrení, čo signalizuje, že sankcie môžu byť posilnené.¹⁰⁹ Dôkazy o tom, že ekonomické sankcie vynútili zmenu správania Severnej Kórey môžeme hľadať iba márne. Prvé komplexné embargo zo strany USA voči KĽDR v roku 1950 počas Kórejskej vojny bolo po jej skončení uvoľnené, ale nikdy nebolo zrušené úplne, preto KĽDR „*nevie, čo to znamená byť nesankcionovaná*.“¹¹⁰ KĽDR je však pripravená vrátiť sa k multilaterálnym rokovaniam v takom prípade, keď budú voči nej zrušené sankcie zo strany ich iniciátorov.¹¹¹

3.2.1 Analýza ekonomických sankcií voči Severnej Kórei

Analýzou ekonomických sankcií sme v našej bakalárskej práci zistili, že dôvod sankcionovania KĽDR sa od Iránu mierne líši. EÚ spoločne s Bezpečnostnou radou OSN prijala v KĽDR rezolúcie ako reakciu na vykonané severokórejské jadrové testy. Severná Kórea bola zasiahnutá podobnými reštriktívnymi opatreniami ako Irán, avšak na rozdiel od Iránu pokračovala v jadrových aktivitách. Ako reakcia na jadrovú činnosť bola prijatá séria ďalších rezolúcií. V dôsledku ekonomických sankcií utrpela KĽDR hospodárske, ale aj humanitárne škody. Geografická izolácia severokórejského polostrova, ako aj izolácia jej strategického režimu spôsobili, že Severná Kórea je veľmi závislá od zahraničnej pomoci.¹¹²

3.2.2 Vývoj medzinárodného obchodu

Severokórejský režim patrí medzi najizolovanejšie režimy na svete, a preto je aj medzinárodný obchod KĽDR poznačený touto politickou situáciou a tvorí malú časť HDP. Keďže KĽDR má centralizovanú ekonomiku, štát kontroluje výrobu, vláda určuje priority hospodárskeho rozvoja, vyznačuje sa sebestačnosťou a vyhýba sa priamym zahraničným investíciám.

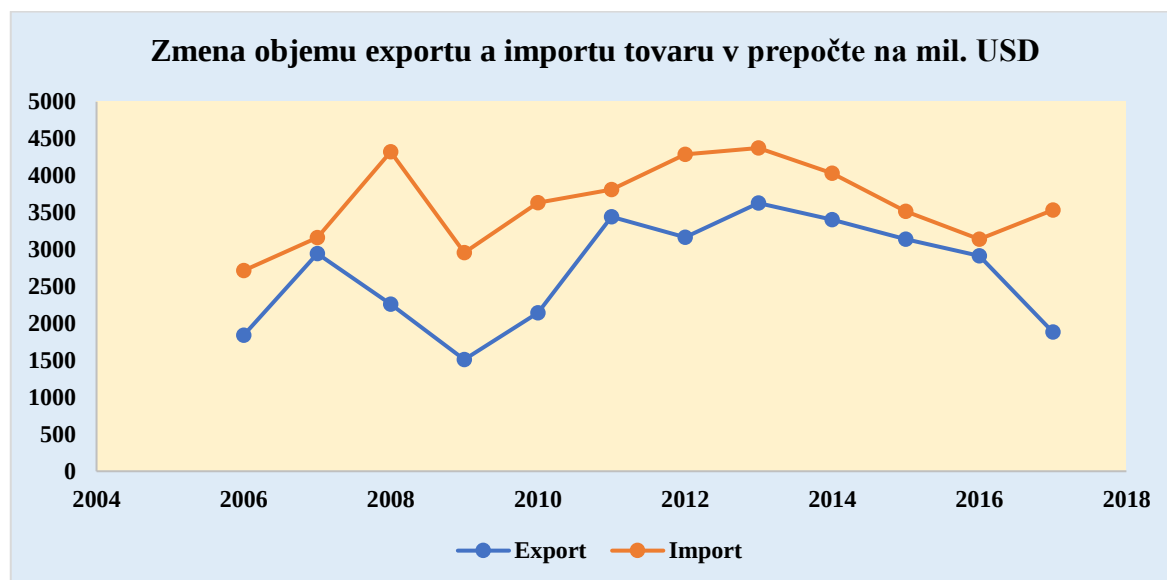
¹⁰⁹ CHARRON, N. 2011. Exploring the impact of foreign aid on corruption: Has the “anti-corruption movement” been effective? In *The Developing Economies*. [online]. 2011. [cit. 2021-03-21]. Dostupné na: <<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1746-1049.2010.00122.x>>.

¹¹⁰ PORTELA, C. 2011. Impact of sanctions and isolation measures with North Korea, burma/myanmar, iran and zimbabwe as case studies. In *Directorate-general for external policies of the union directorated policy department*. [online]. 2011. [cit. 2021-03-23]. Dostupné na: <[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2011/433794/EXPO-AFET_ET\(2011\)433794_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2011/433794/EXPO-AFET_ET(2011)433794_EN.pdf)>.

¹¹¹ AVERY, CH. E. – TAYLOR, A. M. 2010. North Korea: U.S. Relations, Nuclear Diplomacy, and Internal Situation. In *Congressional research service*. [online]. 2010. [cit. 2021-03-24]. Dostupné na: <<https://www.refworld.org/pdfid/4cbd73602.pdf>>.

¹¹² HAAG, S. – NOLAND, M. 2007. Aid to North Korea. In *Peterson Institute for International Economics*. [online]. Vol. 18, No. 8, 2007. [cit. 2021-03-25]. Dostupné na: <<https://www.piie.com/commentary/op-eds/aid-north-korea>>.

Napriek tomu sa Severokórejčania môžu pýšiť nerastným bohatstvom v podobe železnej rudy, zinku, uhlíka a medi.¹¹³ Aj keď je KĽDR vybavená určitými surovinami, ktoré by mohli byť predmetom medzinárodnej výmeny, obchod neprosperuje, pretože potenciálni obchodní partneri odmietajú vstúpiť s KĽDR do obchodných vzťahov z dôvodu politického režimu.

Graf č. 5: Zmena objemu exportu a importu tovaru v prepočte na mil. USD
(Zdroj: Trading economics, 2021¹¹⁴)

Na krivkách exportu a importu KĽDR vidíme kolísanie hodnôt. Z uvedeného grafu však nedokážeme identifikovať vplyv ekonomických sankcií EÚ a OSN na severokórejské hospodárstvo ako v prípade Iránu. Keďže Severná Kórea bola sankcionovaná, vo veľkej miere sa spoliehala na podporu štátov tretích strán.¹¹⁵ Dôvodom je skutočnosť, že dlhodobým obchodným partnerom KĽDR nie sú členské krajiny EÚ, ale Čína. Vplyv Číny sa ukázal ako zásadný faktor pri zachovaní izolovanej Severnej Kórey. Vďaka vysokej úrovni bilaterálnych aktivít medzi Severnou Kóreou a Čínou a rozširujúcemu sa čínskemu hospodárstvu mala Severná Kórea dostatok príležitostí na získanie finančnej pomoci.

¹¹³ BRITANNICA. 2020. Acceleration of North Korea's nuclear program. In. *Britannica.com*. [online]. 2020. [cit. 2021-03-26]. Dostupné na: <<https://www.britannica.com/place/North-Korea/Acceleration-of-North-Koreas-nuclear-program>>.

¹¹⁴ TRADING ECONOMICS. 2021. *North Korea Exports – North Korea Imports*. [online]. 2021. [cit. 2021-03-27]. Dostupné na: <<https://tradingeconomics.com/north-korea/exports>, <https://tradingeconomics.com/north-korea/imports>>.

¹¹⁵ EARLY, R. B. – SPICE, R. 2016. Replication data for: unmasking the black knights: Sanctions busters and their effects on the success of economic sanctions. In. *Harvard dataverse*. [online]. 2016. [cit. 2021-03-27]. Dostupné na: <<https://dataverse.harvard.edu/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.7910/DVN/KMLYFY>>.

Napriek sankciám z roku 2011 bol zaznamenaný dvojstranný obchod medzi Severnou Kóreou a Čínou v hodnote približne 6 miliárd dolárov.¹¹⁶ Dôvod, prečo Čína naďalej podporuje Severnú Kóreu, je do veľkej miery ochrana jej vlastných strategických záujmov, vďaka čomu je účinnosť sankcií EÚ proti Severnej Kórei zanedbateľná.¹¹⁷

Keďže do KLDR každoročne smeruje humanitárna pomoc pre civilné obyvateľstvo, je podľa grafu vidieť, že reštriktívne opatrenia sa neprejavili ani vo výraznom poklese importu, ktorého hodnota sa podľa grafu 5 výrazne nemení. Severokórejský režim napriek tlaku ekonomických sankcií EÚ nepocítil zmeny v medzinárodnom obchode predovšetkým vďaka podpore Číny. Režim usúdil, že reštrikcie, ktoré mali za cieľ vytvoriť tlak na hospodárstvo, v skutočnosti nemali katastrofálne následky.¹¹⁸ Sankcie nenapravili správanie KLDR, čoho dôkazom sú aj pokračujúce aktivity v oblasti vývoja jadrových zbraní a ich následného testovania. Hlavným problémom v nerešpektovaní a obchádzaní sankčných režimov je skutočnosť, že KLDR na podnet OSN nevykonáva dopravné kontroly, prostredníctvom ktorých sa do krajiny môže dovážať vybavenie a technológie podporujúce jadrový výskum a výrobu zbraní hromadného ničenia.

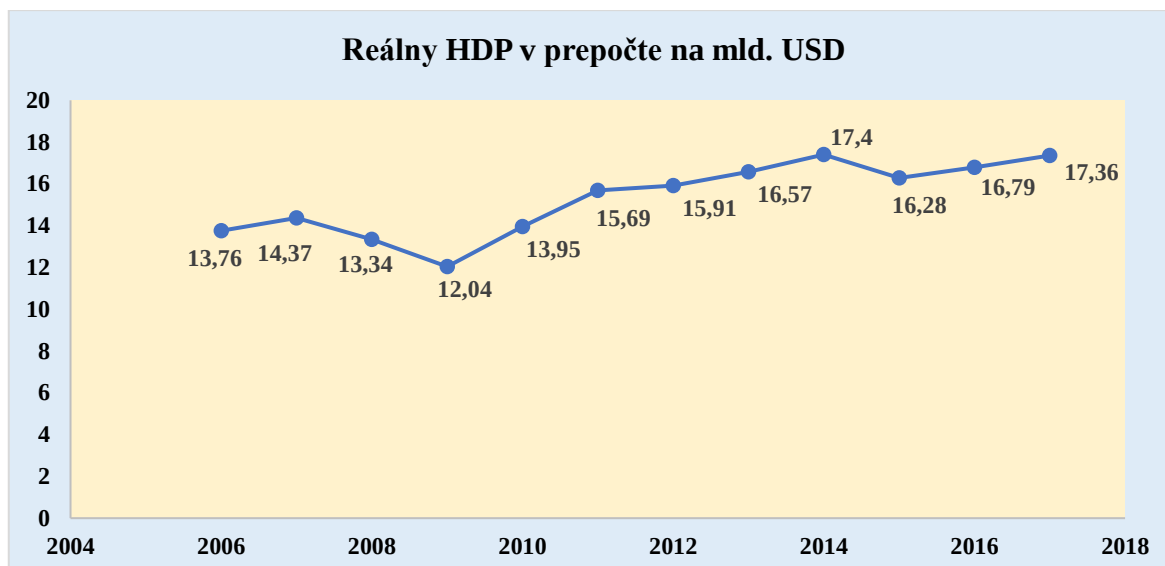
3.2.3 Vývoj HDP

Severná Kórea, čelila ekonomickým sankciám rovnako ako Irán, ale vo svojom jadrovom programe a testovaní balistických rakiet naďalej pokračovala. Na rozdiel od Iránu však sankcie EÚ nedokázali ovplyvniť mieru rastu HDP.

¹¹⁶ DUCHÂTEL, M. – SCHELL, P. 2016. China's policy on North Korea: Economic engagement and nuclear disarmament. In *Sipri.org*. [online]. 2016. No. 40. [cit. 2021-03-27]. ISSN 1653 – 7548. Dostupné na: <<https://www.sipri.org/sites/default/files/files/PP/SIPRIPP40.pdf>>.

¹¹⁷ PARK, S. J. 2021. The key to the North Korean targeted sanctions puzzle. In *Ciaotest.cc.columbia.edu*. [online]. 2016. [cit. 2021-03-27]. Dostupné na: <https://ciaotest.cc.columbia.edu/journals/twq/v37i3/f_0032944_26813.pdf>.

¹¹⁸ FRANK, R. 2021. The political economy of sanctions against North Korea. In *Asian perspective*. [online]. Vol. 30, No. 3, 2006. p. 5 – 36. [cit. 2021-03-27]. Dostupné na: <https://www.nautilus.org/wp-content/uploads/2011/12/copy2_of_06100Franks.pdf>.

Graf č. 6: Reálny HDP v prepočte na mld. USD
(Zdroj: Trading economics, 2021¹¹⁹)

Z krivky grafu 6 vidíme vývoj severokórejského HDP, ktorý nezaznamenáva žiadne výrazné výkyvy a dokonca ani výrazný prepád hodnôt zapríčinený tlakom ekonomických sankcií. Výraznejší pokles HDP vidíme v roku 2009, keby boli prijaté sankcie, ktoré obsahovali finančné obmedzenia, prísnejšie reštrikcie obchodovania so zbraňami. Od roku 2009 ale vidíme postupný rast HDP. Môžeme konštatovať, že európske sankcie, ktoré mali za cieľ oslabiť hospodárstvo, boli neefektívne, čo sa prejavilo v tom, že nevidíme pokles HDP. Hlavným dôvodom neúčinnosti ekonomických sankcií na severokórejský režim je izolovanosť krajiny. Pchjongjang dokázal obísť negatívne dosahy ekonomických sankcií smerovaných z EÚ vďaka Číne ako svojmu hlavnému obchodnému partnerovi.

¹¹⁹ Zdroj: TRADING ECONOMICS. 2021. *North Korea GDP*. [online]. 2021. [cit. 2021-03-28]. Dostupné na: <<https://tradingeconomics.com/north-korea/gdp>>.

ZÁVER

Hlavným cieľom bakalárskej práce bolo prezentovať ekonomické sankcie Európskej únie ako nástroj na realizáciu zahraničnej politiky. Na dosiahnutie hlavného cieľa bakalárskej práce sme si stanovili dva čiastkové ciele. Prvým čiastkovým cieľom bola analýza ekonomických sankcií na Irán. Druhým čiastkovým cieľom bola analýza ekonomických sankcií na Severnú Kóreu. Hlavným dôvodom zavedenia ekonomických sankcií bolo zabrániť šíreniu zbraní hromadného ničenia a pomôcť udržať zásady medzinárodného mieru a bezpečnosti. Pre podrobnú analýzu bolo nutné charakterizovať dôvod uvalenia sankcií a typy ekonomických sankcií. Účinok ekonomických sankcií sme znázornili na ekonomických ukazovateľoch ako vývoj medzinárodného obchodu, hrubého domáceho produktu a produkcií ropy. Efekt reštriktívnych opatrení sme znázornili v grafoch. Pri analýze ekonomických sankcií smerovaných zo strany Európskej únie a OSN na potrestanie subjektov zapojených do jadrového programu, vývoja, výskumu, výroby a testovaní zbraní hromadného ničenia sme zistili, že voči Iránu a Severnej Kórei sa uplatňovali podobné režimy ekonomických sankcií. Irán dospel k jadrovej dohode, ktorá viedla k zmierneniu sankcií. Napriek hospodárskemu a domácejmu utrpeniu však Severná Kórea pokračuje v jadrovom vývoji. V skúmaných prípadoch sme zistili rozdielnú účinnosť a efektívnosť sankcií. Rozdiely v dosiahnutí ich cieľov sú ovplyvnené motívmi v jadrovom výskume, typom politického systému v krajine a dôsledkami sankčných režimov.

Irán, ktorý je signatárom NPT, prijal inšpekcie jadrových zariadení zo strany IAEA napriek tvrdeniam, že iránsky jadrový program slúži na mierové účely. Keďže Irán odmietol dodržiavať bezpečnostné požiadavky, Bezpečnostná rada OSN začala v roku 2006 ukladať ekonomické sankcie. Analýza ukázala, že ekonomické sankcie mali výrazný vplyv na iránsku ekonomiku a spôsobili ťažkosti iránskejmu hospodárstvu. Medzinárodný obchod a výnosy z obchodu s ropou výrazne poklesli, čím sankcie splnili svoj ekonomický cieľ. V sledovanom období od roku 2006, keď boli voči Iránu prvýkrát uvalené reštriktívne opatrenia, predstavuje najväčší pokles v ukazovateľoch rok 2012, keď bolo zavedené ropné embargo zo strany EÚ. Pôvodné ekonomické sankcie z roku 2006 nespôsobili iránskejmu hospodárstvu také výrazné ekonomické škody ako práve ropné embargo z roku 2012. Reštriktívne opatrenia zasiahli najdôležitejšiu časť iránskeho hospodárstva, teda ropný priemysel. Ako vyplýva z analýzy, najväčšiu zásluhu na zmene týchto ukazovateľov mali práve ekonomické sankcie smerované zo strany EÚ.

Vplyv ekonomických sankcií na ekonomiku donútil Irán hľadať cestu k spoločným rokovaniam. Ekonomické sankcie voči Iránu boli účinné a efektívne. Európska únia si prostredníctvom ekonomických sankcií vynútila zmenu správania Iránu. V roku 2015 bol podpísaný JCPOA, ktorý viedol k zmiereniu sankcií a umožnil medzinárodnému spoločenstvu monitorovať aktivitu v oblasti jadrových zbraní v Iráne a v konečnom dôsledku dosahuje ich úplné odstránenie.

Naopak Severná Kórea podstúpila podobné sankcie a pokračovala v jadrových aktivitách. V roku 2003 odstúpila od Zmluvy o nešírení jadrových zbraní. O efektivite a účinnosti reštriktívnych opatrení voči Severnej Kórei nemôžeme hovoriť. Pokrok v oblasti severokórejských jadrových zbraní napreduje. Pri pohľade na sankcie uvalené na Severnú Kóreu vidíme, že neboli úmerné cieľom, ktoré mali dosiahnuť, čo viedlo k ich neúčinnosti. Vývoj medzinárodného obchodu síce zaznamenal pokles exportu ale na druhej strane výrazný vzrast importu tovarov a služieb. Hlavným dôvodom neúčinnosti sankcií v oblasti medzinárodného obchodu je skutočnosť, že dlhodobým obchodným partnerom KĽDR nie sú členské krajiny EÚ, ale Čína. Sankčná politika nemala vplyv ani na HDP. KĽDR dokonca od roku 2009 zaznamenala navýšenie hodnôt HDP. Tlak ekonomických sankcií svoj hlavný cieľ – denuklearizáciu nesplnil. Na zastavenie pokroku vo vývoji jadrových zbraní boli uvalené sankcie s cieľom zvýšiť náklady na rozvoj severokórejského jadrového programu, ktoré boli neúčinné a neefektívne. Jedným z dôvodov neúčinnosti ekonomických sankcií je politický režim, ktorý sa domnieva, že musí brániť svoju národnú zvrchovanosť pomocou jadrového arzenálu. Dôvodom obchádzania ekonomických sankcií je aj podpora KĽDR zo strany Číny. Bez podpory Číny však nie je možné uplatniť tvrdé ekonomické sankcie zamerané na zmenu správania. Medzinárodný zákaz dovozu a vývozu a zmrazenie všetkých medzinárodných finančných transakcií v podobe ďalšej rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN nie je pre KĽDR dôvodom pre obmedzenie jadrového programu a testovanie zbraní hromadného ničenia.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

1. AHMED, J. 2020. The theoretical significance of foreign policy in international relations- an analyses. In *Journal of Criticals Reviews*. [online]. 2020. Vol. 7.I SSN 2394-5125. [cit. 2020-10-10]. Dostupné na: <<http://www.jcreview.com/fulltext/197-1583132694.pdf>>.
2. ALBERT, E. 2019. What to Know About Sanctions on North Korea. In *Council on Foreign Relations*. [online]. 2019. [cit. 2021-03-11]. Dostupné na: <<https://www.cfr.org/backgrounder/what-know-about-sanctions-north-korea>>.
3. ALEXANDROVA, I. 2019. The European Union's Policy Toward North Korea: Abandoning Engagement. In *International Journal of Korean Unification Studies*. [online]. Vol. 28, No. 1, 2019. p. 33 – 62. [cit. 2021-03-10]. Dostupné na: <<https://www.kinu.or.kr/pyxis-api/1/digital-files/82805555-ea24-4df4-a316-7a0422b0ee7b>>.
4. ARMS CONTROL ASSOCIATIONS. 2017. UN Security council resolutions on Iran. In *Armscontrol.org*. [online]. 2017. [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <<https://www.armscontrol.org/factsheets/UN-Security-Council-Resolutions-on-North-Korea>>.
5. AVERY, CH. E. – TAYLOR, A. M. 2010. North Korea: U.S. Relations, Nuclear Diplomacy, and Internal Situation. In *Congressional research service*. [online]. 2010. [cit. 2021-03-24]. Dostupné na: <<https://www.refworld.org/pdfid/4cbd73602.pdf>>.
6. BALDWIN, A. D. – PAPE, A. 1998. Robert. Economic Statecraft. In *International Security*. [online]. Published online by The MIT Press. Vol. 23, No. 2, Fall ,1998, p. 189 – 198. [cit. 2020-10-28]. Dostupné na: <<https://www.jstor.org/stable/2539384?seq=1>>.
7. BBC. 2020. *Iran nuclear talks: 'Historic' agreement struck*. [online]. 2020. [cit. 2021-02-20]. Dostupné na: <<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-33518524>>.
8. BESCH, S. 2020. EU's institutional framework regarding defence matters. In *Europarl.europa.eu*. [online]. Belgium, 10. January 2020. ISBN 978-92-846-6101-

5. [cit. 2020-10-10]. Dostupné na: <[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2020/603484/EXPO_IDA\(2020\)603484_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2020/603484/EXPO_IDA(2020)603484_EN.pdf)>.
9. BIERSTEKER, T. – HUDÁKOVÁ, Z. 2014. Types of UN targeted sanctions and their effectiveness: research note. In *The guardian institute*. [online]. Geneva, 23. July 2014. [cit. 2020-10-09]. Dostupné na: <http://www.hlr-unsanctions.org/UN_Targeted_Sanctions_and_Effectiveness.pdf>.
10. BLAŠKOVIČ, K. 2016. Cílené sankcie bezpečnostnej rady organizácie spojených národov. In *Societas Et Iurisprudencia*. [online]. 2016, roč. 4, č. 1. s. 62 – 103. [cit. 2020-10-06]. Dostupné na: <<http://sei.iuridica.truni.sk/international-scientific-journal/archive/issue-2016-01/smart-sanctions-of-the-united-nations-security-council/>>.
11. BOJANG, S. A. 2020. The study of foreign policy in international relations. In *Journal of political Sciences & public affairs*. [online]. 2018. Vol. 6., Jan. [cit. 2020-10-10]. Dostupné na: <https://www.researchgate.net/publication/330476527_The_Study_of_Foreign_Policy_in_International_Relations>.
12. BRITANNICA. 2020. Acceleration of North Korea's nuclear program. In *Britannica.com*. [online]. 2020. [cit. 2021-03-26]. Dostupné na: <<https://www.britannica.com/place/North-Korea/Acceleration-of-North-Koreas-nuclear-program>>.
13. BROCKMANN, K. 2017. European union sanctions on North Korea: Balancing non-proliferation with the humanitarian impact. In *Sipri.org*. [online]. 2017. [cit. 2021-03-19]. Dostupné na: <<https://www.sipri.org/commentary/topical-background/2020/european-union-sanctions-north-korea-balancing-non-proliferation-humanitarian-impact>>.
14. BROWER, N. Charles – BRUESCHKE, J. 1998. The Iran-United States claims tribunal. In *Worldcat.org*. [online]. 1998. [cit. 2020-10-29]. Dostupné na: <<https://www.worldcat.org/title/iran-united-states-claims-tribunal/oclc/474902626>>.

15. CENTRAL BANK OF THE ISLAMIC REPUBLIC OF IRAN. *Economic trends. No 62, third quarter 1389*. [online]. 2011. [cit. 2021-03-06]. Dostupné na: <<https://www.cbi.ir/simplelist/7616.aspx>>.
16. Council Decision 2012/635/CFSP (2012).
17. Council Decision 2012/35/CFSP (2012).
18. Council Decision 2012/635/CFSP (2012).
19. Council Decision 2013/183/CFSP (2013).
20. Council Decision 2016/37/CFSP (2016).
21. Council Regulation (EC) No 329/2007 (2007).
22. Council Regulation (EC) No 329/2007 (2007).
23. Council Regulation (EC) No 267/2012 (2012).
24. Čl. 41 Charty Organizácie Spojených národov.
25. CHA, D. V. – KANG, C. D. 2014. The debate over North Korea. In *Core.ac.uk* [online]. 2014. [cit. 2021-03-11]. Dostupné na: <<https://core.ac.uk/download/pdf/31082478.pdf>>.
26. CHARRON, N. 2011. Exploring the impact of foreign aid on corruption: Has the “anti-corruption movement” been effective? In *The Developing Economies*. [online]. 2011. [cit. 2021-03-21]. Dostupné na: <<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1746-1049.2010.00122.x>>.
27. DETHOMAS, M. J. 2016. Sanctions’ Role in dealing with the North Korean problem. In *US-Korea institute at sais*. [online]. 2016. [cit. 2021-03-21]. Dostupné na: <<https://www.38north.org/wp-content/uploads/2016/01/NKNF-DeThomas-Sanctions-Role.pdf>>.
28. DOXEY, P. M. 1980. *Economic sanctions and international enforcement*. [online]. 1980. [cit. 2020-10-27]. ISBN 978-1-349-04335-4. Dostupné na: <<https://books.google.sk/books?hl=sk&lr=&id=R9SuCwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR7&dq=Economic+Sanctions+and+International+Enforcements+online&ots=J8l1z>>

Hc0g&sig=IwFrGj1Bmjaho_2VwepVVgWq5Mc&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false>.

29. DUCHÂTEL, M. – SCHELL, P. 2016. China's policy on North Korea: Economic engagement and nuclear disarmament. In *Sipri.org*. [online]. 2016. No. 40. [cit. 2021-03-27]. ISSN 1653 – 7548. Dostupné na: <<https://www.sipri.org/sites/default/files/files/PP/SIPRIPP40.pdf>>.
30. EARLY, R. B. – SPICE, R. 2016. Replication data for: unmasking the black knights: Sanctions busters and their effects on the success of economic sanctions. In *Harvard dataverse*. [online]. 2016. [cit. 2021-03-27]. Dostupné na: <<https://dataverse.harvard.edu/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.7910/DVN/KMLYFY>>.
31. EARLY, R. B. 2009. Sleeping with your friends' enemies: An explanation of sanctions-busting trade. In *International Studies quarterly*. [online]. Published online by Wiley. Vol. 53, No. 1, Mar., 2009. p. 49 – 71. [cit. 2021-03-28]. Dostupné na: <<https://www.jstor.org/stable/29734274?seq=1>>.
32. EUROPEAN COMMISSION. 2020. Countries and regions – Iran. In *Ec.europa.eu*. [online]. 2020. [cit. 2021-03-03]. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/iran/>>.
33. EUROPEAN COMMISSION. 2008. Sanctions or restrictive measures. 2008. In *European Commission – Restrictive measures*. [online]. 2008. [cit. 2021-02-27]. Dostupné na: <https://eeas.europa.eu/archives/docs/cfsp/sanctions/docs/index_en.pdf>.
34. EUROPEAN PARLIAMENT EU. 2020. Iran: The way forward - Can the JCPOA survive the Trump presidency? In *Europarl.europa.eu*. [online]. 2020. [cit. 2021-02-28]. Dostupné na: <[https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2020\)652001](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2020)652001)>.
35. EURÓPSKA RADA – RADA EURÓPSKEJ ÚNIE. 2020. Jednotlivé druhy sankcií. In *Consilium.europa.eu*. [online]. [cit. 2020-10-07]. Dostupné na: <<https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/sanctions/different-types/>>.

36. EURÓPSKA RADA – RADA EURÓPSKEJ ÚNIE. 2020. Postup prijímania a preskúmania sankcií EÚ. [online]. In *Consilium.europa.eu*. [cit. 2020-10-06]. Dostupné na: <<https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/sanctions/adoption-review-procedure/>>.
37. EURÓPSKA RADA – RADA EURÓPSKEJ ÚNIE. 2014. Reštriktívne opatrenia EÚ voči Iránu. In *Consilium.europa.eu*. [online]. 2014. [cit. 2021-02-08]. Dostupné na: <<https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/sanctions/iran/>>.
38. EURÓPSKA RADA – RADA EURÓPSKEJ ÚNIE. 2020. Spoločný komplexný akčný plán a reštriktívne opatrenia. In *Consilium.europa.eu*. [online]. 2020. [cit. 2020-03-02]. Dostupné na: <<https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/sanctions/iran/jcpoa-restrictive-measures/>>.
39. EUROPEAN UNION EXTERNAL ACTION SERVICE. 2021. Iran and the EU. In *Eeas.europa.eu*. [online]. 2021. [cit. 2021-02-27]. Dostupné na: <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/2281/iran-and-eu_en>.
40. EU SANCTIONS MAP. EU 2020. *Sanctionsmap*. [online]. 2020. [cit. 2020-10-09]. Dostupné na: <<https://www.sanctionsmap.eu/#/main>>.
41. FORRER, J. 2017. Economic sanctions sharpening a vital foreign policy tool. In *Atlanticcouncil.org*. [online]. 2017. [cit. 2020-10-16]. Dostupné na: <<https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/issue-brief/economic-sanctions-sharpening-a-vital-foreign-policy-tool/>>.
42. FRANK, R. 2021. The political economy of sanctions against North Korea. In *Asian perspective*. [online]. Vol. 30, No. 3, 2006. p. 5 – 36. [cit. 2021-03-27]. Dostupné na: <https://www.nautilus.org/wp-content/uploads/2011/12/copy2_of_06100Franks.pdf>.
43. GALTUNG, J. 1967. On the effects of international economic sanctions: With examples from the case of Rhodesia. In *World politics: scientific journal*. [online]. Published online by Cambridge university Press: 18 July 2011. Vol. 19, No. 3, Apr., 1967. p. 378 – 416. [cit. 2020-10-07]. Dostupné na: <<https://www.jstor.org/stable/2009785?seq=1>>.

44. EARAN, A. 2014. Iran will not stop uranium enrichment, Hassan Rouhani says in New York. In *The washington post*. [online]. 2014. [cit. 2021-02-07]. Dostupné na: <https://www.washingtonpost.com/world/national-security/iran-will-not-stop-uranium-enrichment-hassan-rouhani-says-in-new-york/2014/09/26/aee2715a-45c2-11e4-b47c-f5889e061e5f_story.html>.
45. GHODSI, M. – KARAMELIKLI, H. 2020. The impact of sanctions imposed by the European Union against Iran on their bilateral trade: General versus targeted sanctions. In *Econstor. eu*. [online]. 2020. [cit. 2021-03-03]. Dostupné na: <<https://www.econstor.eu/bitstream/10419/223086/1/wiiw-wp-181.pdf>>.
46. GOVERNMENT OF THE UNITED KINGDOM. 2012. *Embargoes and sanctions on Iran*. [online]. 2012. [cit. 2020-02-28]. Dostupné na: <<https://www.gov.uk/guidance/sanctions-on-iran>>.
47. GOV/2012/9.
48. HILL, R. CH. 2013. The elusive vision of a non-nuclear North Korea. In *The Washington quarterly*. [online]. 2013, p. 7 – 19. [cit. 2021-03-13]. Dostupné na: <<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0163660X.2013.791078>>.
49. HUFBAUER, C. G. et al. 2019. *Economic sanctions reconsidered*. Washinghron DC: Peterson institite for internatiol economics. [online]. 2009. 3rd edition. ISBN 9780881324129. [cit. 2020-10-27]. Dostupné na: <<https://www.piie.com/bookstore/economic-sanctions-reconsidered-3rd-edition-paper>>.
50. HUFBAUER, C. G. – OEGG, B. 2000. Targeted Sanctions: A policy alternative? In *Washinghron DC: Peterson institite for internatiol economics*. [online]. 2000. [cit. 2020-10-09]. Dostupné na: <<https://www.piie.com/commentary/speeches-papers/targeted-sanctions-policy-alternative>>.
51. IANCHOVICHINA, E. – DEVAJARAN, S. – LAKATOS, C. 2016. Lifting economic sanctions on Iran, global effects and strategic responses. In *Policy research working paper*. [online]. World bank, Washington, DC. 2016. [cit. 2020-10-29]. Dostupné na: <<https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/23726>>.

52. INVESTOPEDIA. 2020. How economic sanction work. In *Investopedia.com*. [online]. 2020. [cit. 2020-10-09]. Dostupné na: <<https://www.investopedia.com/articles/economics/10/economic-sanctions.asp>>.
53. JEWISH VIRTUAL LIBRARY. 2008. *Fact sheets: The failure of sanctions against Iran*. [online]. 2008. [cit. 2021-02-07]. Dostupné na: <<https://www.jewishvirtuallibrary.org/the-failure-of-sanctions-against-iran>>.
54. JOINT COMPERHENSIVE. 2015. *Plan of action*. [online]. 2015. [cit. 2020-03-02]. Dostupné na: <<https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/122460/full-text-of-the-iran-nuclear-deal.pdf>>.
55. KATZMAN, K. 2020. Iran sanctions. In *Congressional research service*. [online]. 2020. s. 3 – 19. [cit. 2020-10-09]. Dostupné na: <<https://fas.org/sgp/crs/mideast/RS20871.pdf>>.
56. KINDLEBERGER, P. CH. 1967. The politics of international money and world language. In *Essays in international finance*. [online]. Princeton: Princeton University, 1967. No. 61. [cit. 2020-10-27]. Dostupné na: <<https://ies.princeton.edu/pdf/E61.pdf>>.
57. KITOUS, G. A. et al. 2013. *Analysis of the iran oil embargo*. [online]. 2013, s. 4 – 20. [cit. 2021-03-08]. ISSN 978-92-79-28090-0. Dostupné na: <<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC77983>>.
58. LEGRAND, J. 2020. Foreign policy: Aims, instruments and achievements. In *Europarl.europa.eu*. [online]. 2020. [cit. 2020-10-12]. Dostupné na: <<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/158/foreign-policy-aims-instruments-and-achievements>>.
59. MASTER, J. 2019. What are economic sanctions? In *Council on foreign relations*. [online]. 2019. [cit. 2020-05-20]. Dostupné na: <<https://www.cfr.org/background/what-are-economic-sanctions>>.
60. NOSSAL, R. K. 1989. International sanctions as international punishment. In *International organization*. [online]. Published online by The MIT Press. Vol. 43, No. 2, Spring, 1989. p. 301 – 233. [cit. 2020-10-27]. Dostupné na: <<https://www.jstor.org/stable/2706704?seq=1>>.

61. NOLAND, M. 2009. The (Non-) Impact of UN sanctions on North Korea. In *Asia policy*. [online]. Published online by National bureau of Asian research. No. 7, Jan., 2009. p. 61 – 88. [cit. 2021-03-20]. Dostupné na: <<https://www.jstor.org/stable/24904901?seq=1>>.
62. PAPE, A. R. 1998. Why economic sanctions still do not work. In *International security*. [online]. Published online by The MIT Press. Vol. 23, No. 1, Summer, 1998. p. 66 – 77. [cit. 2021-03-11]. Dostupné na: <<https://www.jstor.org/stable/2539263?seq=1>>.
63. PARK, S. J. 2021. The key to the North Korean targeted sanctions puzzle. In *Ciaotest.cc.columbia.edu*. [online]. 2016. [cit. 2021-03-27]. Dostupné na: <https://ciaotest.cc.columbia.edu/journals/twq/v37i3/f_0032944_26813.pdf>.
64. PORTELA, C. 2011. Impact of sanctions and isolation measures with North Korea, burma/myanmar, iran and zimbabwe as case studies. In *Directorate-general for external policies of the union directorated policy department*. [online]. 2011. [cit. 2021-03-23]. Dostupné na: <[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2011/433794/EXPO-AFET_ET\(2011\)433794_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2011/433794/EXPO-AFET_ET(2011)433794_EN.pdf)>.
65. PORTELA, C. 2005. Where and why does the EU impose sanctions? In *Politique Européenne*. [online]. Vol. 3, No. 5, 2005. p. 82 – 111. ISBN 2747595269. [cit. 2020-11-06]. Dostupné na: <<https://www.cairn.info/revue-politique-europeenne-2005-3-page-83.htm>>.
66. REUTERS. 2016. Iranian banks reconnected to SWIFT network after four-year hiatus. In *Reuters.com*. [online]. 2016. [cit. 2021-02-27]. Dostupné na: <<https://www.reuters.com/article/us-iran-banks-swift-idUSKCN0VQ1FD>>.
67. SANTINI, H. R. – TABRIZI, B. A. 2012. EU sanctions against Iran: New wine in old bottles? In *Brooking.edu*. [online]. 2012. [cit. 2021-02-22]. Dostupné na: <<https://www.semanticscholar.org/paper/EU-Sanctions-against-Iran-%3A-new-wine-in-old-bottles-Santini/4efc3a62a3ef9f455ec83a0eec2511e240f29966>>.
68. SHIN, S. – NOVOTNY, T. 2009. Economic sanctions towards North Korea. In *Academia.edu*. [online]. 2009. [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <https://www.academia.edu/193232/Economic_sanctions_towards_North_Korea>.

69. SOLANA, J. 2020. European foreign policy and its challenges in the current context. In *Bbvaopenmind.com*. [online]. 2015. [cit. 2020-11-10]. Dostupné na: <<https://www.bbvaopenmind.com/en/articles/european-foreign-policy-and-its-challenges-in-the-current-context/>>.
70. TERZIDIS, N. 2015. The impact of economic and political sanctions on economic growth. A panel data analysis. In *Edepot.wur.nl*. [online]. Wageningen, 2015. [cit. 2020-10-13]. Dostupné na: <<https://edepot.wur.nl/343392>>.
71. THE INTERNATIONAL MONETARY FUND. 2021. *Regional Economic Outlook*. [online]. 2021. [cit. 2021-03-07]. Dostupné na: <<https://www.imf.org/en/publications/REO>>.
72. THE INTERNATIONAL MONETARY FUND. 2014. Islamic Republic of Iran. In *Imf.org*. [online]. 2014. [cit. 2021-03-09]. Dostupné na: <<https://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2014/cr1494.pdf>>.
73. THE WORLD BANK. 2021 *Exports of goods and services (current US\$) - Iran, islamic rep., Imports of goods and services (current US\$) - Iran, Islamic Rep.* [online]. 2021. [cit. 2021-03-05]. Dostupné na: <<https://data.worldbank.org/indicator/NE.EXP.GNFS.CD?locations=IR>, <https://data.worldbank.org/indicator/NE.IMP.GNFS.CD?locations=IR>>.
74. THE WORLD BANK. 2021 *GDP (current US\$) - Iran, Islamic Rep.* [online]. 2021. [cit. 2021-03-06]. Dostupné na: <<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=IR>>.
75. TRADING ECONOMICS. 2021. *North Korea Exports – North Korea Imports*. [online]. 2021. [cit. 2021-03-27]. Dostupné na: <<https://tradingeconomics.com/north-korea/exports>, <https://tradingeconomics.com/north-korea/imports>>.
76. THE GUARDIAN. 2003. *North Korea Withdraws from Nuclear Treaty*. [online]. 2003. [cit. 2021-03-13]. Dostupné na: <<https://www.theguardian.com/world/2003/jan/10/northkorea1>>.
77. UNION OF INTERNATIONAL ASSOCIATION. 2013. *The Yearbook of International Organisation*. [online]. 2013. [cit. 2020-10-11]. Dostupné na: <<https://uia.org/projects/open-yearbook>>.

78. UNITED NATIONS. 2006. Security council imposes sanctions on iran for failure to halt uranium enrichment, unanimously adopting resolution 1737. In. *Un.org*. [online]. 2006. [cit. 2020-02-28] Dostupné na: <<https://www.un.org/press/en/2006/sc8928.doc.htm>>.
79. United Nations Security Council (2006): Resolution 1696.
80. United Nations Security Council (2006): Resolution 1718.
81. United Nations Security Council (2006): Resolution 1737.
82. United Nations Security Council (2007): Resolution 1747.
83. United Nations Security Council (2008): Resolution 1803.
84. United Nations Security Council (2008): Resolution 1835.
85. United Nations Security Council (2009): Resolution 1874.
86. United Nations Security Council (2010): Resolution 1929.
87. United Nations Security Council (2011): Resolution 1984.
88. United Nations Security Council (2012): Resolution 2049.
89. United Nations Security Council (2013): Resolution 2094.
90. United Nations Security Council (2013): Resolution 2087.
91. United Nations Security Council (2015): Resolution 2231.
92. United Nations Security Council (2016): Resolution 2270.
93. United Nations Security Council (2016): Resolution 2321.
94. United Nations Security Council (2017): Resolution 2356.
95. United Nations Security Council (2017): Resolution 2371.
96. United Nations Security Council (2017): Resolution 2375.
97. United Nations Security Council (2017): Resolution 2397.
98. U.S. DEPARTMENT OF STATE. Joint comprehensive plan of action sanctions. In *2009-2017.state.gov* [online]. 2017. [cit. 2021-03-03]. Dostupné na: <<https://2009-2017.state.gov/e/eb/tfs/spi/iran/jcpoa//index.htm>>.